أولا : النصوص العبرية

1- <u>השיר "אבנים" של המשורר יעקב בסר</u>

אני כותב אבנים
ומגדף את עצמי
כאילו היו לי
בנים
בין ילדי האבנים
אני כותב אבנים
ונושך את ידי
שקמה נגדי
וירדה על ראשו
של ילדי
היורים המכים
חושבים משום מה
שהמוות חסר מגן
טעות בידם, טעות איומה
המוות איננו אבן איננו אדמה
מוות הוא פשוט
מוות, שיש בו הרבה עוצמה
בעיקר לטווחים ארוכים
המכים
חושבים משום מה
שהמוות
יגרום לנו למות
אם גבה כל כך לבבכם
אז תירו בנו, אבל
אל תראו אותנו

חסר מגן

האבן היא שתגן עלינו

והמוות – נשקנו המאיים

ילדי מתים

שפתם יפה. שכלם טוב

וזכרונם חכם

ככה זה

בכל העולם, גם פה

וגם שם

מי ששפתו רובה

מדבר לא יפה

לרובה קנה ולוע

במקום לשון בפה

ילדים שמתו

לא ימותו, לא ינצחום

לעולם, אין בהם מורא

מנוחתם חסרת פשרה

הם הנשק של עצמם

עכשיו נישאר בשקט , נושמים

בשקט עד כמה שניתן , לא נשמיע

ترجمة النص

أنا أكتب حجارة

وأسب نفسى

وكأنه كان عندى

أطفال

بين أطفال الحجارة

أنا أكتب حجارة

وأعض يدى

التى ثارت ضدى
وهوت على رأس
ولدى
هؤلاء الذين يطلقون النار ويضربون
يعتقدون لسبب ما
أن الموت ليس له من يمنعه
أنهم مخطئون ، خطأ فظيعًا
الموت ليس حجرًا وليس أرضًا
الموت بسيط
الموت فيه قوة هائلة
وخاصة على المدى البعيد
الذين يضربون
يعتقدون لسبب ما
أن الموت
سيقودنا إلى الموت
إذا قست قلوبكم لهذه الدرجة
فأطلقوا النار علينا ، لكن
لاتعتبرونا
لاحول لنا ولا قوة
الحجر هو الذى سيدافع عنا
والموت سلاحنا الذى يهدد
يموت الأطفال
ولغتهم جميلة ، وعقولهم واعية
ذاكرتهم واعية
هكذا
فى كل العالم ، سواء أهنا
أم هناك
من كانت لغته البندقية

فكلامه ليس جميلا
فللبندقية ماسورة وفوهة
بدلا من اللسان فى الفم
الأطفال الذين ماتوا
لن يموتوا ، ولن يهزموا
لاخوف منهم أبدًا
وراحتهم لاتعرف الهوادة
وهم سلاح أنفسهم
الآن نظل نتنفس بهدوء
بهدوء وبقدر الإمكان ، لانصدر صوتًا

****

התיאטרון הקאמרי מעלה בימים אלה את המחזה החדש של חנוך לווין "המתלבט". כמו המחזות הקודמים של לוין, גם המחזה הזה מדבר על מצבו של האדם. חנוך לווין שהוא, לדעת רבים, ממיטב המחזאים של ישראל כיום, מצליח הפעם לתאר גם את הכאב של הדמויות במחזה. אולי שהוא עצמו התבגר, ויש בו יותר סלחנות לחולשות של בני אדם. כבר במחזה הקודם שלו "מלאכת החיים", היה טון של כאב וסלחנות, שלא היו במחזות הקודמים שכתב. הוא מציג בדרך כלל את גיבורי המחזות שלו כקריקטורות. כיוון שהוא גם הבימאי, הוא מצליח להציג אותן בבגדים, באיפור, בתסרוקות ובתנועות המוכרים לנו מעולם הקומיקס. ועם כל זאת, ברור שלפנינו אנשים אמיתיים: וכאן גדולתו של לווין .

המתלבט הוא בחור לא מושך במיוחד, בן שלושים ושבע, שאימו היהודיה לוחצת עליו להתחתן. אך ההתלבטות שלו היא בין רווקה שמנה ולא יפה, שגם כסף אין לה, לבין רווקה שמצבה הכלכלי טוב , אך מכוערת.

ישנה גם רווקה יהודיה מגרמניה, שכפי שאומרת אימו- "חצי גרמניה שלה", והגיבור מקווה, לאחר שהוא פוגש בה, שגם החצי השני יהיה

שלה.

הדבר שהופך את ההתלבטות של הגיבור לעלובה הוא הנסיונות שהוא עושה כדי לא להפסיד בשום מקום. על רווח אין מה לדבר, הוא כבר מזמן ויתר על כך . כך הוא קופץ מן האחת אל השנייה, כאשר הוא יודע שתוך כמה דקות ימצא פגם גם באישה היפה ביותר.

הגיבור מכיר את עצמו, כפי שגיבוריו של חנוך לוין בדרך כלל נוהגים, והם משתפים את הקהל במחשבות שלהם. מחשבות שאנשים בדרך כלל חושבים לעצמם – לוין נותן לגיבורים שלו לומר בקול רם על הבימה , וגם כאן הכוח של מחזותיו.

בבימוי, בתלבושת ובתפאורה יש דמיון ויצירתיות רבים כל־כך, שרק לעתים רחוקות רואים כמוהם על הבימות בישראל.

<u>المفردات</u>

התיאטרון הקאמרי	مسرح الكاميرى (مسرح الجيب)
מעלה בימים אלה את המחזה	يعرض حاليًا مسرحية
כמו המחזות הקודמים של לוין	مثل مسرحيات ليفين السابقة
ממיטב המחזאים של ישראל	من أفضل كتاب المسرح فى إسرائيل
לתאר גם את הכאב של הדמויות	وصف ألم الشخصيات
סלחנות לחולשות של בני אדם	تسامح إزاء الضعف الإنسانى
טון של כאב וסלחנות	نغمة الألم والتسامح
מציג את גיבורי המחזות	يعرض أبطال مسرحياته
כיוון שהוא גם הבימאי	نظرًا لكونه هو المخرج أيضًا
המוכרים לנו מעולם הקומיקס	التى نعرفها من عالم قصص الأطفال
וכאן גדולתו של לווין	وهنا تكمن عظمة ليفين
הגיבור מכיר את עצמו	البطل يعرف نفسه
משתפים את הקהל במחשבותם	يشركون الجمهور فى أفكارهم
לוין נותן לגיבורים שלו	ليفين يسمح لأبطاله

<u>ملاحظات على النص :</u>

١ . جملة (**מעלה מחזה**) تعنى " يعرض مسرحية " .

٢ . كلمة (**מחזה**) بمعنى" مسرحية" تجمع جمعًا شاذًا (**מחזות**) "مسرحيات" .

٣. كلمة (מחזאי) تعنى "كاتب مسرحى - مؤلف مسرحى " .
٤. كلمة (דמויות) تعنى "شخصيات" سواء فى الروايات أم المسرحيات .
٥. كلمة (מוכרים) تعنى "معروفين " وهى صيغة اسم مفعول جمع مذكر من الفعل المبنى للمجهول (הוכר) والمبنى للمعلوم منه (הכיר) بمعنى "تعرف على" .
٦. (עורר דאגה) تترجم " أثار القلق ".
٧. (ספג ביקורת) تترجم " تعرض لانتقادات " .
٨. مركب (נקטה במסע) يعنى " قامت بحملة ".
٩. الفعل (צמוד) يعنى " ملتصق – مربوط - مرتبط " ومركب (עבודה צמודה) يعنى " عمل متواصل " .

****

3- מנדלי מוכר ספרים, כינויו הספרותי של שלום יעקב אברמוביץ' (1917-1835), סופר עברי ויידי יליד בלרוס. נחשב גדול הסופרים העברים של ספרות המעבר מן ההשכלה - דרך חיבת ציון - לתקופת התחייה. ימי נעוריו עברו עליו בנדודים. למן 1858 אפשר לחלק את תולדות חייו לשלוש תקופות: תקופת ברדיצ'ב (1858-1869), תקופת ז'יטומיר (1869-1881) ותקופת אודסה (1881-1917). בשל הפרעות שהתחוללו ברוסיה ב-1905 עבר מנדלי מו"ס להתגורר בז'נווה (1905-1907). בכל התקופות הנ"ל עסק בהוראה. באודסה גם עמד בראש "חדר מתוקן", וקיבץ סביבו חוג של סופרים נודעים (ביאליק, רבניצקי, בן-ציון), שהושפעו ממנו השפעה רבה. בראשית דרכו הספרותית כתב מאמרים בנושאי ההשכלה. מאמרו הראשון, "מכתב על דבר החינוך", נדפס ב"המגיד" (1857) ונכלל בספרו הפובליציסטי "משפט שלום" (1860). מאמרים אחרים שכתב, ובהם ביקורת על החינוך העברי, פורסמו ב"המליץ". במאמרו "לכו חזו מפעלות ה'", שפורסם ב "המליץ" (1861), כתב על הצורך בהקניית השכלה במדעי הטבע לבני הנוער היהודי; לשם כך תרגם לעברית ועיבד את הספר "תולדות הטבע". ב-1867 החל להשתתף בעריכת "הצפירה" ולפרסם בכתב עת זה יצירות פרי עטו. מנדלי מו"ס סבר שעל הספרות העברית להיות

מעורבת בחיי היום-יום של היהודים ולהשפיע עליהם, וגישתו זו באה לידי ביטוי לא רק בפובליציסטיקה שלו אלא גם ברומנים ובסיפורים שכתב. ספרו הראשון, "למדו היטב" (1862; סיפור אהבה) נכלל (בשינויי נוסח) ברומן "האבות והבנים" (1868). ב-1865 הוציא לאור את ספרו הראשון ביידיש, "דאס קליינע מענטשעלע" ("האיש הקטן"), ומאז כתב בעברית וביידיש. עד 1886 הוסיף לפרסם רומנים ביידיש, כדי להתקרב אל הקורא העממי שאינו יודע עברית. מחזהו הסטירי "די טאקסע" (1869) - העוסק במכס על הבשר, שפגע בעניים - עורר עליו את זעמם של פרנסי ברדיצ'ב והוא נאלץ לעזוב את העיר. באותה עת כתב מאמרים פובליציסטיים בעברית, וב-1886 שב לכתוב סיפורים בעברית ותרגם לעברית ספרים שכתב ביידיש ("בעמק הבכא"; "ספר הקבצנים"). באותה העת נקבע כינויו "מנדלי מוכר ספרים" - דמותו של רוכל עממי הסובב בעיירות, המופיעה בסיפוריו בתור הדמות המספרת ומשלבת בהם יסודות עממיים ויסודות של אירוניה. ב-1900 יצא לאור הקובץ "סיפורים", שבו תיאר את מצבם הכלכלי והחברתי העגום של היהודים בתחום המושב, את הרדיפות שהיו מנת חלקם ואת הפרעות שפרעו בהם; הוא לא נקט בהם עמדה מפורשת בדבר הציונות, וב"בימי הרעש" אף מתח ביקורת על ראשי "חיבת ציון". את הרומנים שכתב ביידיש הרחיב ועיבד מחדש בשפה העברית; כמו"כ פרסם רומן אוטוביוגרפי, "בימים ההם" ("חיי שלמה"). כל כתביו בעברית יצאו לאור ב-3 כרכים(11/1909),וכל כתביו ביידיש- ב-16 כרכים (3/1911). מספריו הידועים: "מסעות בנימין השלישי", "סוסתי" ו"פישקה החיגר". מנדלי מו"ס קבע את "נוסח" הסגנון העברי בפרוזה, ובו כל רובדי הלשון העברית לתקופותיה ואף תרומה משלו. הוא ביקש ליצור סגנון הדומה ללשון הדיבור, שיהיה בו כדי לשקף את הווי התקופה, והיה הראשון שהביא את הווי העיירה היהודית, על הטיפוסים האופייניים לה, לסיפורת העברית. בכתיבתו שילב ריאליזם וסאטירה חברתית שמגמתה מוסרית, אך לא נמנע גם מכתיבה אליגוריסטית.

ביצירותיו יש שני קטבים: ביקורת חריפה על הפגמים שבחיי היהודים באירופה מחד גיסא, ושאיפה לתקנם וחמלה רבה כלפי העם האומלל מאידך גיסא. הושפע מן הסופרים הרוסים גוגול וסלטיקוב, מייסדי אסכולת הסטירה הרוסית, והשפעה זו באה לידי ביטוי בשמות הערים שביצירותיו: בטלון, כסלון וקבציאל. ב"מסעות בנימין השלישי" ניכרת השפעת "דון קישוט" מאת סרוונטס .

المفردات

כינויו הספרותי של	الاسم الأدبى لــ
סופר עברי ויידי	أديب يكتب بالعبرية واليديش
חוג של סופרים נודעים	مجموعة من الأدباء العبريين
שהושפעו ממנו השפעה רבה	تأثروا به تأثرًا شديدًا
כתב מאמרים בנושאי ההשכלה	كتب مقالات فى موضوعات الهسكلاه
בספרו הפובליציסטי	فى كتابه المتعلق بأدب الصحافة
עיבד את הספר	أعد الكتاب
פרסם בכתב עת זה	نشر فى هذه المجلة الدورية
יצירות פרי עטו	أعمال (إبداعات) من انتاجه
גישתו זו באה לידי ביטוי	عبر عن وجهة نظره هذه
הרומנים והסיפורים שכתב	الروايات والقصص التى كتبها
שינויי נוסח	تغيير الصيغة
הוציא לאור את ספרו הראשון	نشر كتابه الأول
כדי להתקרב אל הקורא העממי	لكى يقترب من القارىء العامى
מחזהו הסטירי	مسرحيته الهجائية
המופיעה בסיפוריו	تظهر فى قصصه
בתור הדמות המספרת	بصفتها الشخصية الراوية
משלבת בהם יסודות עממיים	أدخل فيهم عناصر شعبية (عامية)
יסודות של אירוניה	عناصر سخرية
הרדיפות שהיו מנת חלקם	المطاردات التى كانت من نصيبهم
לא נקט בהם עמדה מפורשת בדבר הציונות	لم يتخذ فيها موقفًا واضحًا إزاء الصهيونية

את הרומנים שכתב ביידיש הרחיב ועיבד מחדש בשפה העברית	وسع نطاق الروايات التى كتبها بلغة الييديش وأعدها من جديد باللغة العبرية
פרסם רומן אוטוביוגרפי	نشر رواية السيرة الذاتية
כל כתביו בעברית יצאו לאור ב-3 כרכים	كل كتاباته بالعبرية صدرت فى ثلاثة مجلدات
קבע את "נוסח" הסגנון העברי בפרוזה	حدد صياغة الأسلوب العبرى فى النثر
כל רובדי הלשון העברית לתקופותיה	كل طبقات اللغة العبرية على امتداد فتراتها
סגנון הדומה ללשון הדיבור	أسلوب يماثل لغة الحديث
שיקף את הווי התקופה	عكس واقع الفترة (العصر)
היה הראשון שהביא את הווי העיירה היהודית	كان أول من يعرض لواقع البلدة اليهودية
על הטיפוסים האופייניים לה	بكل أنماطها المميزة لها
הסיפורת העברית	الأدب القصصى العبرى
שילב ריאליזם וסאטירה חברתית	جمع بين الواقعية والهجاء الاجتماعى
הכתיבה האליגוריסטית	الكتابة الرمزية
חמלה רבה כלפי העם האומלל	شفقة شديدة على الشعب البائس
מייסדי אסכולת הסטירה הרוסית	مؤسسو مدرسة الهجاء الروسية
ניכרת השפעת "דון קישוט"	نلحظ تأثير دون كيشوت

ملاحظات على النص :

١. مركب (כינויו הספרותי) يعنى " اسم أدبى – كنية أدبية " ، وكثيرًا مايطلق الأدباء على أنفسهم أسماء تختلف عن أسمائهم الحقيقية ليوقعوا بها مقالاتهم وأعمالهم لأسباب عديدة .

٢. المقصود بعبارة (ספרות ההשכלה) هو" أدب الهسكلاه أو التنوير" ، و"الهسكلاه" هى حركة التنوير اليهودية التى امتدت لحوالى مائة عام (من ١٧٨١ – ١٨٨١ م) ، وهى فى الأدب تشير إلى بداية الأدب العبرى الحديث .

٣. والمقصود بعبارة (תקופת התחייה) هو "فترة الإحياء" ، وهى فترة الإحياء القومى لليهود والتى أصبح فيها الأدب وسيلة لتهيئة اليهود للدعوة إلى الصهيونية ، وتمتد هذه الفترة الأدبية من عام ١٨٨١ - ١٩٤٨ م .

٤. الاختصار (**מו"ס**) يعنى (**מוכר ספרים**) وترجمته "بائع الكتب" .

٥. جملة (**ימי נעוריו עברו עליו**) تترجم " قضى أيام صباه " .

٦. الاختصار (**נ"ל**) يعنى (**נזכר לעיל**) وترجمته "سالف الذكر ـ المذكور بعاليه" .

٧. الفعل (**הושפעו ממנו**) يعنى " تأثر به" أى انه يتعدى بحرف النسب (**מן**) .

٨. مركب (**פרי עטו**) يعنى " بقلمه - من تأليفه " .

٩. عبارة (**באה לידי ביטוי**) تترجم "تم التعبير عنه" .

١٠. عبارة (**עורר עליו את הזעם**) تترجم "أثار الغضب عليه" .

١١. (**הדמות המספרת**) تعنى "شخصية الراوى - شخصية القاص" .

١٢. مركب (**מנת חלקם**) يعنى "تصيبهم - قسمتهم - مصيرهم" .

١٣. (**תרומה משלו**) تعنى "إسهامه" .

١٤. الكلمتين (**מחד גיסא - מאידך גיסא**) تعنيان "من ناحية ـ ومن ناحية أخرى" .

تدريبات ـ **תרגילים**

תרגם את הטקסטים הבאים לערבית :

*** יזהר סמילנסקי, כינויו הספרותי ס. יזהר (נולד 1916). סופר עברי יליד רחובות. בנו של הסופר משה סמילנסקי. עסק בחינוך נוער ברחובות ובבן שמן, לחם במלחמת 1948 והיה חבר כנסת למן היווסדה ועד 1967. היה פרופסור לחינוך וספרות באוניברסיטה העברית. קיבל את פרס ישראל (1959). ביצירותיו המוקדמות ניכרת בעיקר השפעתו של אורי ניסן גנסין, וביצירותיו המאוחרות - השפעתו של יוסף חיים ברנר. בולט בהן מבנה של מונולוג פנימי המשוסע מדי פעם ע"י קטעי עלילה ותיאורי נוף. סגנונו מצטיין בשליטה מוחלטת בעברית המדוברת של ימינו, בלא גלישה לשפה לא תקנית. בכל סיפוריו ניכרת מעורבותו באווירת פלשתין ובנופיה. הסיפור הראשון שכתב הוא "אפרים חוזר לאספסת" (1938); אחריו פרסם את הקבצים "בפאתי נגב" (1945), "החורשה בגבעה" (1947) ו"שיירה של חצות" (1950) -**

על ימי המאבק קודם שהוקמה המדינה ועל מלחמת 1948. רוב גיבוריו הם צעירים יהודים שחיו בפלשתין הנקרעים בין הרצון להצטרף לשאר חבריהם לבין מצפונם, המורה להם לנהוג שלא ככל השאר; הבולטים שבהם הם גיבורי הסיפורים "השבוי" (1963) ו"סיפור חירבת חיזעה" (1949). הגדולה והבשלה שביצירותיו, הרומן "ימי צקלג" (1958), היא סיפורה של קבוצת חיילים מבודדים בנגב בשבוע אחד בשנת 1948. ס. יזהר מתאר ברומן את הדילמות הרעיוניות-המוסריות שהחיילים מתחבטים בהן. אמנם התיאורים הליריים של התהליכים המתחוללים בנפש הגיבורים ושל הנוף סביבם מאיטים מאוד את קצב העלילה, אך הרומן נחשב אחת היצירות הטובות ובעלות ההשפעה בספרות העברית. ב"סיפורי מישור" (1964) הוא שב לימי הילדות והנעורים; המישור מסמל בהם את הכמיהה לחירות ולמרחבים. מספריו האחרים: "מקדמות" (1992), "צלהבים" (1993), "מלקומיה יפהפיה" (1998), "גילוי אליהו" (1999). פרסם גם קובצי סיפורים לילדים - "שישה סיפורי קיץ" (1950) ו"ברגליים יחפות" (1959), ומחקרים ספרותיים - "לקרוא סיפור" (1982) ו"סיפור אינו" (1983) .

* אבי היקר כשתעמוד על קברי
זקן ועייף ומאוד ערירי
ותראה איך טומנים את גופי בעפר
ואתה עומד מעלי, אבי
אל תעמוד אז גאה כל כך
ואל תזקוף את ראשך, אבי
נשארנו עכשיו בשר מול בשר
וזהו הזמן לבכות , אבי
ואל תואמר שהקרבת קרבן
כי מי שהקריב הייתי אני
ואל תדבר עוד מלים גבוהות
כי אני כבר מאוד נמוך אבי

אבי היקר כשתעמוד על קברי
זקן ועייף ומאוד ערירי
ותראה איך טומנים את גופי בעפר
בקש אז ממני סליחה אבי

****

4- נעום היה אחת הדמויות החשובות בשכונה שלנו בעיני הילדים והמבוגרים גם יחד. הילדים אהבו אותו כי תמיד נלווה אליהם ואל משחקיהם והשתתף בתעלוליהם. המבוגרים מצאו אותו מסתובב להם תמיד בין הרגליים – בבית עם הנערות והזקנות.

נעום היה גדל ־גוף ואם כי היה בן ארבע ־עשרה דמו פניו לפני ילד קטן. זרועו השמאלית היתה משותקת למחצה, ואמת ידו זאת היתה מונפת תמיד לעבר מותניו, ידו נראתה כאילו היא תלויה בפרק ־ידו כשאצבעותיה כפופות לעבר כף ־היד ומעוותות, והיד כולה קטנה מיד ימינו הבריאה. הוא לבש חלוק ששוליו גזורים ולא החליף אותו בחלוף הימים והחודשים, החלוק הגיע עד ברכיו וזכה מדי פעם בטלאי חדש. נעום היה הולך וגורר את רגלו השמאלית שלא זכתה במרץ ובריאות אחותה הימנית. הוא התנודד בעל כורחו, אך עם זאת התקדם במהירות מופלאה. אחד המשחקים החביבים עליו היה להזמיננו להתחרות בו בריצה, ולרוב היה מנצח.

הייתי בן שבע או שמונה כשהבחנתי בו לראשונה , או כשהחל להתרועע אתי ועם חבריי. הוא הרבה לבוא לבית ־הספר ולבקש מן המורה ג'ריס ללמד אותו לקרוא לקול צחוק הנערים וצעקותיהם. המורה היה מושיב אותו על כיסא ומסיח דעתו ממנו. כשקץ נעום בישיבה היה קם ועומד, ואז שבו הנערים וצחקו לו, והוא היה יוצא לו לשוטט בדרכים. בית ־הספר היה קרוב לשוק, וכשהלך לשם היה מוצא אשה שנתנה לו לשאת את הסל שלה ובו ירקות שקנתה. כשהגיע לביתה היתה נותנת לו חצי גרוש ומשהו לאכול.

בקצה השכונה נמצא חוש דבדוב שהיו בו חדרים רבים , ובכל חדר גרה משפחה שבה התערבבו יחד מבוגרים וצעירים, נשים וילדים, תרנגולות וארנבות. משהלך נעום לאחת המשפחות הללו וסעד ליבו אצלה, החל משוטט ממשפחה אחת לחברתה – כאן לקח תינוקת על הידיים, ושם התקוטט עם ילד קטן, הנשים היו צוחקות וגוערות בו "יללה, נעום, יללה שובב אחד, זוז – אנחנו רוצות לעבוד!"

הן היו נרתעות מפניו ומשתופפות על שרפרפים נמוכים כדי לכבס בגדים או להכין אוכל... אך הוא לא היה מסתלק בקלות, או שהסתלק מדירה אחת ושב ונכנס לאחרת . הילדים היו נאספים סביבו, ואימותיהם היו משסות אותם בו בצחוק כדי שיאמרו לו :"יללה, רקוד, נעום ! יללה רקוד נעום!". הם מחאו לו כפיים והוא היה רוקד כשהם שרים:"קם הדוב לרקוד , הרג לו שבע נפשות... קם הדוב לרקוד..."

المفردات

גם יחד	على حد سواء
נלווה אליהם ואל משחקיהם	يرافقهم ويلاعبهم
השתתף בתעלוליהם	شارك فى مقالبهم
מסתובב להם בין הרגליים	يتدحرج بين أرجلهم
אם כי היה בן ארבע -עשרה	مع أنه كان يبلغ من العمر ١٤ عامًا
משותקת למחצה	شبه مشلولة
ידו נראתה כאילו היא תלויה בפרק -ידו	تبدو يده وكأنها عالقة بمعصمه
אצבעותיה כפופות לעבר כף -היד ומעוותות	تنثنى أصابعها نحو الكف متشنجة
לבש חלוק ששוליו גזורים	ارتدى معطفًا مقلمًا
לא החליף אותו בחלוף הימים והחודשים	لم يبدله بالرغم من تعاقب الأيام والشهور
זכה מדי פעם בטלאי חדש	كان يحظى من حين لآخر بشال جديد
הוא התנודד בעל כורחו	كان يترنح مكرهًا
להזמיננו להתחרות בו בריצה	يدعونا لمنافسته فى السباق
כשהחל להתרועע אתי ועם חבריי	عندما بدأ يخالطنى أنا ورفاقى

לקול צחוק הנערים וצעקותיהם	على صوت الصبية وصراخهم
מסיח דעתו ממנו	يصرف نظره عنا
כשקץ בישיבה	عندما كان يمل من جلوسه
לקרוא לקול צחוק	يقرأون على صوت
חוש דבדוב	حوش دبدوب
סעד ליבו אצלה	تناول الطعام لديها
משוטט ממשפחה אחת לחברתה	يتسكع من عائلة إلى أخرى
יללה שובב	يالا ياشقى
הן היו נרתעות מפניו	هن كن يخشينه
לא היה מסתלק בקלות	لم يكن ينصرف بسهولة
אימותיהם היו משסות אותם בו	أمهاتهم كن يحرضوهم عليه
מחאו לו כפיים	صفقوا له

<u>ملاحظات على النص :</u>

١. الفعل (**נלווה**) يعنى " يرافق " ، وهو يتعدى بحرف النسب (**אל**).

٢. (**אם כי**) تعنى" مع أن " .

٣. كلمة (**למחצה**) تعنى "شبه " وعندما نقول (**משותקת למחצה**) فإن هذا يعنى "شبه مشلولة" .

٤. الفعل (**נראה**) يعنى "بدا" ، وهو فعل مبنى للمجهول من الفعل الثلاثى المعتل الــلام بالهاء (**ראה**) بمعنى "رأى - شاهد " .

٥. جملة (**לא החליף אותו בחלוף הימים**) ترجمناها "لم يبدله بالرغم من تعاقب الأيام" ، ونلاحظ هنا أن الفعل (**חלף**) قد ورد فى وزنين وهما (**פעל**) و (**הפעיל**) فى الأول بمعنى "ذهب" ، والثانى بمعنى "بدَّل" .

٦. المركب الفعلى (**הסיח דעת**) يعنى " صرف النظر ".

٧. كلمة (**חוש**) هى كلمة عربية "حوش" ، واستخدمها الكاتب كما هى للدلالة على أن أحداث القصة تقع فى حى عربى ، والمقابل العبرى لها هو (**חצר**) .

٨. وكذلك كلمة (**יללה**) "يللا" ، وهى الكلمة العربية العامية التى تعنى "هيا ".

٩. الفعل (**נרתע**) يعنى " يخشى" وهو على وزن (**נפעל**) ، ويتعدى بــ (**מפני**) .

****

5- המלחמה הארורה הזאת

(מיומנו של חיל ישראלי שנפל במלחמת יום הכפורים)

ביג'ב בגולן
בודד
אני מתבונן בשלדים
של טנקים
מבותרים מפגזים
תהלוכת קברים שחורים
של גופות טריות
מלחמה ארורה, ארורה
זה לא נראה בכלל כמלחמה בסרטים
המלחמה הזו
פה אין לנו הזדמנות לנפנף דגל
פצצות שורקות, ברק על ראשינו
ואנו רצים הצדה
אחורה קדימה
אחדים נצלים
ואחרים לא נצלים
לא תמיד , לא כולם
אך כולם מקללים את
המלחמה הארורה הארורה
איני יכול לשנוא את הסורי
מן העבר השני
הנושא רובה צרפתי
והיורה טילי סם רוסיים
כי שנינו חילי צעצוע
של חנוונים ממולחים
הרוצים למכור והמוכרים אותנו

חילי הצעצוע
במלחמה הארורה הזו
אלוהים שייגמר
תן לסיוט לחלוף
הקללה מפלט יחידי
שאני יכול לזחול לתוכו
כברחם אמי
במלחמה הארורה הזו

المفردات

המלחמה הארורה הזו	فى هذه الحرب اللعينة
מיומנו של חיל ישראלי	من مذكرات جندى إسرائيلى
נפל במלחמת יום הכפורים	سقط فى حرب ١٩٧٣
אני מתבונן בשלדים של טנקים	أمعن النظر فى هياكل الدبابات
מבותרים מפגזים	محطمة من القذائف
תהלוכת קברים שחורים	جنازات تتشح بالسواد
פה אין לנו הזדמנות לנפנף דגל	ليست لدينا فرصة هنا لرفع الأعلام
פצצות שורקות	القنابل تدوى
ואנו רצים הצדה ,אחורה קדימה	ونحن نجرى إلى الجانب والخلف والأمام
אחדים נצלים ואחרים לא נצלים	تم انقاذ البعض والبعض لم ينقذ
מן העבר השני	من الجهة الثانية
הנושא רובה צרפתי	الذى يحمل بندقية فرنسية
כי שנינו חילי צעצוע	لأن كلانا جنود دمى
של חנוונים ממולחים	لبائعين محترفين
אלוהים שייגמר, תן לסיוט לחלוף	ياإلهى فلينته هذا الكابوس ، اجعله يختفى
הקללה מפלט יחידי	اللعنة هى الملجأ الوحيد
שאני יכול לזחול לתוכו	الذى يمكننى الزحف إليه
כברחם אמי	وكأنه رحم أمى

ملاحظات على النص :

١. تختلف ترجمة الشعر كثيرًا عن ترجمة النثر لأن الشاعر يضطر أحيانًا إلى إحـداث بعض الاختلاف فى ترتيب كلمات الجملة لضرورة الوزن أو القافية . وفـى بعـض الأحيان تحتم الضرورة ترجمة شطرى البيت فى معًا كى يكتمل معنى الجملة .

٢. الفعل (מתבונן) هو اسم فاعل من الفعل (התבונן) بمعنى" أمعن النظر " .

٣. مركب (תהלוכת קברים שחורים) ترجمناه "جنازات متشحة بالسواد" ، وذلـك أفضل من ترجمته "جنازات سوداء" .

٤. الفعل (תן) هو فعل أمرمعناه الحرفى "اعط" ، ولكنه هنا يأتى بمعنـى "دع" ، وهـو للرجاء والدعاء وليس للأمر .

٥. مركب (חילי צעצוע) يعنى " جنود دمى - جنود ألعاب " ، وهو يعكـس مـدى إحساس الشاعرة بتدنى قيمة الجندى المهزوم .

٦. مركب (מלחמת יום הכפורים) يترجم حرفيًا " حرب يوم الغفـران " ، ولكننـا نترجمه " حرب أكتوبر ١٩٧٣ " .

****

נתן אלתרמן (1910-1970), משורר, מחזאי ומתרגם ישראלי יליד פולין; עלה לארץ ב-1925, למד בגימנסיה הרצליה. ב-1929 נסע ללמוד חקלאות בצרפת, אך בשובו התמסר לכתיבה. התפרסם בזכות שיריו על ענייני השעה, שבהם בא לידי ביטוי הלך הרוחות ביישוב העברי בשנות ה-40, כמו גם בזכות היותו משורר מודרני ומתוחכם, ממנהיגי האוונגארדים בספרות. בשנים 1934-1943 פורסמו שירי האקטואליה שלו ב"הארץ" ואח"כ ב"טור השביעי" של "דבר"; הוא תקף בהם את שלטון המנדט הבריטי ותיאר את מאבק ה"הגנה" והפלמ"ח לעלייה חופשית ולעצמאות. לאחר קום המדינה הוסיף לכתוב על ענייני השעה בתחומי הפוליטיקה והחברה. את מקומו בספרות העברית תפס בזכות שיריו הליריים. בראשית דרכו השתייך לחבורת הסופרים "יחדיו", שבראשה עמד אברהם שלונסקי, ופרסם משיריו בכתב העת "טורים", ולאחר מכן נמנה עם מייסדי כתב העת "מחברות לספרות". לימים היה לדמות הדומיננטית בקרב משוררי

"הדור החדש". בשיריו ניכרת השפעתם של הסימבוליסטים הצרפתים והרוסים. אלתרמן יצר בשיריו עולם מיוחד ובו שני מרכיבים: גן העדן האבוד שלו, שממנו הוגלה ושאליו הוא שואף לשוב, והעיר המיתית, העוינת, המקדמת את פניו באסונות ובמוות. המיפגש בין שני העולמות האלה, המנוגדים זה לזה, עולמות שיתאחדו לכדי שלמות שיש בה שלווה רק ברגע המוות, הוא מוטיב מרכזי בשיריו. שני העולמות באים לידי ביטוי גם בשירי האהבה שלו, שבהם האישה היא מיושביו של גן העדן האבוד או מבנות העיר הנוראה, או שילוב של מי שחיה בשני העולמות. בכל שיריו יש הקפדה על מבנה הבית והשורה, על המשקל ועל החריזה. מספרי שיריו: "כוכבים בחוץ" (1938), "שמחת עניים" (1941), "שירי מכות מצרים" (1944), "עיר היונה" (1957), "חגיגת קיץ" (1965). לאחר מותו קובצו כל שיריו ב-4 כרכים. המחזות שחיבר: "כנרת כנרת", "משפט פיתאגורס", "אסתר המלכה" ו"פונדק הרוחות". אלתרמן כתב גם לילדים ("ספר התיבה המזמרת"; 1958). תרגם עשרות מחזות, בהם מחזות משל שייקספיר ומולייר, ושירי ילדים. קיבל את פרס ישראל ב-1958 .

المفردات

משורר, מחזאי ומתרגם	شاعر وكاتب مسرحى ومترجم
התמסר לכתיבה	تفرغ للكتابة
התפרסם בזכות שיריו על ענייני השעה	اشتهر بفضل أشعاره عن شئون الساعة
שבהם בא לידי ביטוי הלך הרוחות	استطاع فيها التعبير عن الشعور العام
בזכות היותו משורר מודרני	بفضل كونه شاعر معاصر
ממנהיגי האוונגארדים בספרות	من زعماء رواد الأدب
פורסמו שירי האקטואליה שלו	نشرت أشعاره عن شئون الساعة
את מקומו בספרות העברית תפס בזכות שיריו הליריים	احتل مكانته فى الأدب العبرى بفضل أشعاره العاطفية
חבורת הסופרים "יחדיו"	جماعة "يحداف" الأدبية

נמנה עם מייסדי כתב העת	يعد من مؤسسى دورية (مجلة)
הדמות הדומיננטית בקרב משוררי "הדור החדש"	الشخصية البارزة بين شعراء "الجيل الجديد"
הסימבוליסטים הצרפתים	الرمزيون الفرنسيون
עולם מיוחד ובו שני מרכיבים	عالم خاص وبه عنصران
גן העדן האבוד שלו	جنته المفقودة
המקדמת את פניו באסונות	تستقبله بالكوارث
המנוגדים זה לזה	المتعارضان
עולמות שיתאחדו לכדי שלמות	عوالم تتحد وتتكامل
יש בה שלווה רק ברגע המוות	تشهد وئامًا فى لحظة الموت فقط
מוטיב מרכזי בשיריו	فكرة رئيسة فى كل أشعاره
שירי האהבה שלו	أشعاره الغزلية
האישה היא מיושביו של גן העדן	المرأة من سكان جنة عدن
שילוב של מי שחיה בשני העולמות	تجمع بين من تعيش فى العالمين
הקפדה על מבנה הבית והשורה	حرص على بناء البيت والسطر
על המשקל ועל החריזה	على الوزن والقافية

ملاحظات على النص :

١. الفعل (התמסר) يعنى " كرس نفسه – تفرغ لـ - أخلص فى " .

٢. كلمة (לארץ) تعنى حرفيًا "للأرض" ولكن المقصودهو " لإسرائيل " .

٣. جملة (את מקומו בספרות העברית תפס בזכות שיריו הליריים) تبدأ بالمفعول به ، وقد أشرنا إلى هذا النوع من الجمل فى بداية الكتاب ، ويجب إعادة ترتيبها عند الترجمة .

٤. كلمة (אוונגארד) تعنى " رائد – طليع " ، وهو مصطلح فرنسى الأصل يطلق على مجموعة من الأدباء الذين يتميزون عن معاصريهم بالتجديد فى الموضوعات وصيغها .

٥. المقصود بـ (שירי האקטואליה) هو " الأشعار التى تعالج موضوعات الحياة اليومية وموضوعات الساعة" .

٦. الفعل (נמנה עם) يعنى "انتسب إلى – انتمى إلى" ، وهو على وزن (נפעל) من الثلاثى(מנה) الذى يعنى "عد – أحصى – بلغ عدده" .

٧. كلمة (**סימבוליסט**) تعنى " كاتب أو شاعر رمزى ؛ أى يتخذ من الرمزية منهجًا فى معالجة موضوعاته . أما الرمزية فهى (**סימבוליזם**) وهو مصطلح يونانى الأصل .

٨. الفعل (**קידם את פניו**) يعنى "استقبله" .

٩. كلمة (**מוטיב**) تعنى "موضوع أو حدث قصصى أو شخصية أو فكرة أو عبارة تتكرر فى أدب ما أو مأثورات شعبية معينة" .

تدريبات ـ **תרגילים**

<u>תרגם את הטקסטים הבאים לערבית :</u>

לאה גולדברג (1911-1970), **משוררת, מספרת, מבקרת ספרות ומתרגמת עברייה ילידת פרוסיה. בימי נעוריה, בליטא, נמנתה עם חברי קבוצת הסופרים "פתח" ופרסמה שירים בבטאוניה "פתח" ו"פעם". עלתה ארצה ב-**1935**. לימים הצטרפה לחוג המשוררים המודרניסטים שבראשות אברהם שלונסקי ופרסמה את שיריה ב"טורים" וב"כתובים". עבדה במערכת העיתונים "דבר", "משמר" ו"משמר לילדים", נמנתה עם עורכי "דבר לילדים" וערכה את "אורות קטנים", כתב עת לילדי הגולה. מ-**1963** עמדה בראש החוג לספרות השוואתית באוניברסיטה העברית. שיריה כתובים בסגנון מודרניסטי, בהשפעת האסכולה ה"אקמאיסטית" הרוסית; אין בהם סגנון רטורי גבוה, האופייני לשירה בת זמנה. שפתה סימבוליסטית אך פשוטה. ביצירותיה המאוחרות אף השתמשה בהצהרות ישירות כדי לבטא את החוויה השירית. רוב שיריה ליריים. גולדברג לא כתבה שירה אידיאולוגית ולא עסקה בנושאים יהודיים; יוצא מן הכלל לעניין זה הוא מחזור שיריה "כנגד ארבעה בנים", שנכתב לאחר השואה. מקובצי שיריה: "טבעות עשן"** (1935), **"שיבולת ירוקת העין"** (1940), **"מביתי הישן"** (1944), **"על הפריחה"** (1948), **"ברק בבוקר"** (1955), **"מוקדם ומאוחר"** (1959), **"עם הלילה הזה"** (1964). **יצירותיה החשובות בפרוזה,**

"מכתבים מנסיעה מדומה" (1937) "והוא האור" (1946), הן אוטוביוגרפיות בעיקרן. כתבה גם ספר על אברהם בן יצחק - "פגישה עם משורר" (1952). התוודעותה לספרות האירופית וידיעותיה בתורת הספרות ניכרות במחקרים ובמסות שכתבה, כגון "חמישה פרקים ביסודות השירה" (1957), "אמנות הסיפור" (1963), "הספרות הרוסית במאה ה-19" (1968). גולדברג הצטיינה בתרגומיה, בהם "מלחמה ושלום" מאת ל"נ טולסטוי, "סיפורים" מאת אנטון צ'כוב, "ילדות" מאת מקסים גורקי, מחזות ושירים מאת איבסן, שייקספיר ופטרארקה. ספרי הילדים שכתבה, בהם "ידידי מרחוב ארנון" (1943), "מה עושות האיילות" (1949), "צריף קטן" (1959), "דירה להשכיר" (1959), "ניסים ונפלאות" (1954), "איה פלוטו" (1957), "המפוזר מכפר אז"ר" (1968) היו פופולריים מאוד בקרב הילדים. כתביה יצאו לאור אחרי מותה .

לא שרתי לך ארצי
ולא פארתי שמך
בעלילות גבורה
בשלל קרבות
רק עץ ידי נטעו
חופי ירדן שוקטים
רק שביל כבשו רגלי
על פני שדות
אכן דלה מאוד
ידעתי זאת האם
אכן דלה מאוד
מנחת בתך
רק קול תרועת הגיל
ביום יגה האור
רק בכי במסתרים

עלי עניך

חזרה (ש. שלום)

חזרתי בי אמא לא אצא לדרך
ומה שהכאבתיך , הכאבתי בכדי
במעלה קדמני עץ אלון כפוף ברך
וסלע וגדי
האלון לי אמר : "שחותי בעמלי "
להציב ציונים לעצב הרב
מכל הרוחות שחלפו בחללי
אין אחד ששב"
הסלע לי אמר:"תהא דרכך צלחה,
אור תאיר ככוכב או תרום כברוש
אם כה ואם כה אקדם בואך
להטחת הראש
הגדי לא אמר כלום. כנתח של רחמים
רבץ ערירי באפלולית הסנה
ובשלחי יד כהה לטלפיו המנחמים
תקע לי "מה"

ثانيًا : النصوص العربية

مقطع من رواية "الرجس" لسمير نقاش

برالوعد بذاته فى سرعة خاطر. إذ لم تلبث الجريمة الثالثة أن دخلت مرحلة كانت تبدو وحتى أمس كمجرد نكتة . وعلمت أن النكات الحقيقية تكمن فى أننا لانضع بالحسبان مالايخطر فى الحسبان . وقريبى كالخلد تمامًا . يتخفى عن وعى تحت الأرض ويواصل حفر الأنفاق. أما أنت يا "محسن" فبعيد ....

ناجيت "محسن" كمناجاتى الله ، وأنا أعلم بأنه لايسمع. "محسن ! لاشك أنك مازلت مشغولاً برواية قصتك للمرة المليون". هناك . فى القبو المظلم . فى قرية نائية منعزلة. فى أعلى شمال "الطرف الآخر". يدخل قادم . أفواج مساجين . قرويون. أو من عرب "وادى خالد" . كان لعاب فضولى ينهمر مع غثيانى...

الأحمق حطم بيديه رثائى له . كانت قضيته تبدو ومنذ بدايتها حمقاء . هو نسخة معكوسة من هذا الكون . طفل فى الثامنة عشر وبليد وشحيم. صورة من طيبه لاتعرفها الدنيا ، أو تعرفها بإسم آخر يدعى "الحمق" .

حين اختلف "محسن" مع والده فى شأن فتاة ، أقدم على أسوأ مايمكن أن يقدم عليه إنسان مجنون . فر إلى هذا "الطرف الآخر" . خال محسن يقطن فى هذا الطرف الآخر.

- كان الظلام دامس . بت ليلتى فى ظل جبل . واستيقظت على وجوه آدمية تحدق بى . الألوان كانت كاكية. الرشاشات مصوبة إلى قلبى . فقدت صوتى . سئلت ، فأجابت عنى الرعدة . ضحكوا منى . اغتظت . حسبونى فيما يبدو مجنونًا . فأخذونى إلى حيث لاأدرى ، ثم حين اعدت لم أرغب فى العودة . قلت لهم "أريد خالى" . فعادوا وضحكوا منى . قلت "أبى يرغب فى تزويجى عنوة" ازدادوا أكثر .بكيت فاستمروا فى ضحكهم. أفهمونى بالإشارة ، انى كرة قد تدحرجت خطأ إلى جانبهم ، وأن البديهة تقضى ، بأن تركل ثانية إلى الجانب الذى جاءت منه . يابيى على مايحدث . كنت أخشى عقاب أبى . إذ ماكان يدرينى بأنى سأواجه عقابًا أكبر؟!
- "أذابوا لك شحمك ! "

نكتة. ومحسن يرمقنى . على قسمات وجهه تتناثر طيبة لاتدرى كيف تعاتب. فى

عينيه يتربع ألم أنسان لايعلم لماذا تحدث أمور غير مدركة لمن لايسأل من أمثالــه. قصته تتكرر خمسين مرة فى اليوم الواحد. اسمعها. اسمعه وهو يدافع عن ذاته

- "أقسم بالله العظيم .."

وأقول

- دعنى أن أكمل قصتك .."

يعلم محسن بأنى احفظ قصته عن ظهر قلب . إلا أن البقة ملتصقة فى وجدانه. انه لايثق بى. أما البقة فمحال أن تنتزع من وجدانه مهما أعاد حكايته وكررها. وكــان جذع شجرة الأرز طامة قصة محسن الكبرى .

- "رياضة الصباح! ... يابيى على هالرياضة !... الشجرة لايزحزحها فيل . نأتى ستة ونرفعها . بالقوة .. مجبورون. لو نعجز فالكرباج سيخلق فينا القوة . ونسير. إلى الأمام سر !.. والكرباج يلهب ظهورنا ونحن نسبح من غير بركة . نغطس غى قاع بحر. يسار .. يمين..فطست !.... والله العظيم فطست. انهال الكرباج على ظهــرى. سقطت على الأرض . لا أسمع غير نباح الكرباج. وفقدت وعييى ، لكن السوط ظل يلعلع وهو يضرب "تخدعنا يابن ... ؟".. ومن ذا يجيب ؟.. كيف أجيب وأنــا فاقــد الوعى؟"

أفهم محسن . وأصدقه أيضًا ، لكنى من أجل أن أنقذه من أعتى الآم . أقطع حديثه.

- "وما أدراك أن الكرباج ظل يضرب وأنت فى غيبوبة؟ "

تجربتى فى إبعاده عن كابوسه تنجح، محسن يبتعد عن قلب البركان إلى أطرافه

- "فى المستشفى اكتشفوا صدقى . لم أتظاهر بالإغماء . كشفوا أيضًا عن ضعف فــى قلبى. لا تغرنك السمنة. قالوا هذا طبل أجوف .. كله فارغ .. جسمه خاو. وعقلــه خاو . ثم قبرونى هنا فى "حلبا". التعذيب أضر بى ، ولهــذا لاأقــدر علــى صــوم رمضان"

- أرأيت كيف تختلف نكات الدنيا يامحسن ؟!.. فى رمضان الفائت ، امتلأ قبو حلبــا . بجيوش بؤساء. كل كان يطهو طعامه. وأنت يامحسن كنت الذائق . ذقت مئة نــوع طعام. بالذوق فقط جعلوك تصاب بالتخمة. حين كنت تذوق ، كنت تــصمت. كانــت تغفو فى أعماقك. قصتك المسكينة. الآن ، ماانفك شهر الصوم بعيدًا ، فالدب الأحمق ماعتم، بالتأكيد ، يتابع رواية القصة ... وأنا قصتى لــم تبــدأ إلا الآن . مــشوقة ومثيرة ...

ترجمة النص

פרק מרומאן "השיקוץ" מאת סמיר נקאש

ההבטחה התקיימה כהרף עין. שכן עד מהרה נכנס הפשע השלישי לשלב שנראה עד ליום כמהתלה ותו לא. ידעתי כי המהתלות האמיתיות מקורן בכך שאין אנו מביאים בחשבון את מה שלא עולה על הדעת. וקרוב המשפחה שלי, כחפרפרת אמיתית , מסתתר מתודעתי תחת האדמה וממשיך לחפור מנהרות. בעוד אתה, מוחסן, רחוק הינך כמרחק חיי השסועים הנרקבים בתוך כלוב מחליד וקר.

הפניתי שיחי אל מוחסן, כפי שמפנה אני שיחי לאלוהים, ביודעי שאין הוא שומע אותי. "מוחסן! אין ספק שעודך עסוק בהרצאת סיפורך בפעם המליון". שם במרתף השחוך. בכפר נידח ומבודד בקצה השני של ה"עבר" האחר. מישהו מגיע. חבורות של אסירים. כפריים. או בדווים מואדי ח'אלד. ריר תאבון סקרנותי היה ניגר יחד עם בחילתי... הטיפש! במו ידיו מיגר את חמלתי עליו. "ענינו", ראשיתו נראה טפשי. הוה העתק הפוך של יקום זה. תינוק בן שמונה עשרה. מטומטם ושמן. מופת לטוב לב שהעולם לא מכיר, או מכיר בשם "טיפשות".

כאשר מוחסן ואביו נחלקו בעניין בחורה, הוא נקט בצעד הגרוע מכל צעד שעשוי מטורף לנקוט. הוא נמלט אל ה"עבר" האחר הזה. דודו של מוחסן גר ב"עבר" האחר הזה.

שרר חושך מוחלט. ביליתי את לילי בצלו של הר. ונעורותי למראה פני אדם הנועצים בי מבטם. הצבעים היו חקיים. המרגמות מכוונות היו אל לבי. איבדתי את קולי . נשאלתי והרעדה ענתה במקומי. צחקו לי. זעמתי. נחשבתי בעיניהם לבלתי שפוי. נטלו אותי למקום שאינני מכיר. וכאשר הוחזרתי לא אביתי לחזור. אמרתי להם,"אני רוצה את דודי". שבו וצחקו לי. אמרתי,"אבי רוצה לחתן אותי בעל כורחי". צחוקם גבר. בכיתי והם הוסיפו לצחוק. הסבירו לי בתנועות ידיים שהנני כדור שהתגלגל בטעות אל העבר שלהם וכי מובן הדבר שיש לבעוט בכדור חזרה אל העבר שממנו בא. יָא בָּאיִ על מה שקורה. חששתי מעונשו

של אבי, שכן כיצד יכולתי לדעת שעומד אני בפני עונש כבד יותר?!

- המיסו לך את השומן!

מהתלה. ומוחסן מתבונן בי . על תווי פניו נסוך טוב לב שאינו יודע מהי קובלנה. בעיניו שוכן כאב של אדם שאינו משכיל לדעת מדוע קורים דברים בלתי נתפשים לאלה כמותו שאינם יודעים לשאול. סיפורו הוחזר על עצמו חמישים פעמים ביום אחד. אני שומע את הסיפור. אני שומע את מוחסן כשהוא מסנגר על עצמו.

- נשבע אני באלוהים הגדול.
- ואני אומר:
- הנח לי להשלים את סיפורך בעצמי.

מוחסן יודע שאני מכיר את סיפורו בעל פה, אלא שהקריצה דבקה במצפונו. אין הוא בוטח בי. בעוד הקריצה אינה ניתנת כלל לעקירה ממצפונו. גם אם יגולל את סיפורו חזור ושנה. וגזע עץ הארז היווה את שיא שואת סיפורו של מוחסן.

- התעמלות בוקר ... יָא בָּאיִי על ההתעמלות הזאת... את העץ לא יכול אפילו פיל להזיז . אנחנו באים שישה אנשים ומרימים אותו... בעל כורחנו... מוכרחים. אם לא יעלה בידנו, השוט יעורר בנו כוח. ואנו צועדים . קדימה צעד! והשוט מצליף בגבנו. ואנו שוחים ללא בריכה. צוללים את קרקעית ים . שמאל ימין... שמאל ימין... התפגרתי ! חי אלוהים התפגרתי. השוט ניחת על גבי. נפלתי על האדמה. אינני שומע דבר מנביחות השוט. ואיבדתי את הכרתי, אך השוט המשיך לצווח ולשרוק . "אתה מרמה אותנו בן..." . מי יענה? כיצד אענה כשאני מחוסר הכרה?
- אני מבין את מוחסן . וגם מאמין לדבריו. אך כדי שאחלצו מן הכאבים העזים ביותר , קוטע אני את שיחו.
- ומנין לך שהשוט המשיך להצליף בהיותך מחוסר הכרה?

מאמצי להרחיקו מן הסיוט שהוא שרוי בו עולים יפה. מוחסן מתרחק מלב הר הגעש אל שוליו.

- בבית החולים גילו את צדקתי. לא התחזיתי למחוסר הכרה. הם גם גילו חולשה בלבי. בל יטעה אותך השומן. הם אמרו, זהו תוף חלול ... ריק כולו. גופו מרוקן ושכלו מרוקן. ואחר כך קברו אותי, כאן בחַלְבָּה. העינויים גרמו לי נזק ולפיכך אינני יכול לצום ברמדאן. מוחסן, הראית כיצד אין מהתלות העולם דומות זו לזו? ברמדאן שחלף התמלא המרתף שבחַלְבָּה בצבא של עלובי חיים. איש איש בישל את תבשילו. ואתה מוחסן, היית הטועם. טעמת מאה סוגי תבשילים . ורק מטעימה גרמו לך להתפטם. וכאשר טעמת היית שותק. סיפורך הנורא מנמנם היה במעמקיך. עכשיו, כשחודש הצום עודו רחוק, הרי אין ספק שהדוב הטיפש עדיין ממשיך לגולל את מעשה סיפורו. .. ואני סיפורי אינו מתחיל אלא עתה. מותח ומרגש...

****

٢- مصر تتحدث عن نفسها (حافظ إبراهيم)

وقف الخلق ينظرون جميعًا ... كيف أبنى قواعد المجد وحدى
وبناة الأهرام فى سالف الدهر ... كفونى الكلام عند التحدى
أنا تاج العلاء فى مفرق الشرق ... ودراته فرائد عقدى
أى شيىء فى الغرب قد بهر الناس ... جمالاً ولم يكن منه عندى
ورجالى لو أنصفوهم لسادوا ... من كهول ملء العيون ومرد
لو أصابوا لهم مجالاً لأبدوا ... معجزات الذكاء فى كل قصر
أنا إن قدر الإله مماتى ... لا ترى الشرق يرفع الرأس بعدى
مارمانى رام وراح سليمًا ... من قديم عناية الله جندى
كم بغت دولة على وجارت ... ثم زالت وتلك عقبى التعدى
إننى حرة كسرت قيودى ... رغم رقبى العدا قطعت قدى
قل لمن أنكروا مفاخر قومى ... مثل ماأنكروا مآثر ولدى
هل وقفتم بقمة الهرم الأكبر ... يومًيا فرأيتم بعض جهدى
هل رأيتم تلك النقوش اللواتى ... أعجزت طوق صنعة المتحدى
إن مجدى فى الأوليات عريق ... من له مثل أولياتى ومجدى

إنما الحق قوة من الديان أمضى من كل أبيض هندى

قد وعدت العلا بكل أبى من رجالى فأنجزوا اليوم وعدى

وارفعوا دولتى على العلم والأخلاق فالعلم وحده ليس يجدى

المفردات

وقف الخلق ينظرون جميعًا	הבריות עמדו, מסתכלים כולם
كيف أبنى قواعد المجد وحدى	איך אני מקימה לבדי את בסיסי התפארת
بناة الأهرام فى سالف الدهر	בוני הפירמידות בימי קדם
كفونى الكلام عند التحدى	דיברו בעדי בעת האתגר
أنا تاج العلاء فى مفرق الشرق	אני עטרת התפארת במזרח
ودراته فرائد عقدى	הפנינות שלו הן אבני החן של ענקי
أى شيىء فى الغرب قد بهر الناس	מהו הדבר במערב שהדהים את האנשים
جمالاً ولم يكن منه عندى	ביופיו ולא מצוי אצלי
ورجالى لو أنصفوهم لسادوا	אם גברי נוהגים בצדק, הרי הם שולטים
من كهول ملء العيون ومرد	מצד המון הזקנים והבחורים
لو أصابوا لهم مجالاً لأبدوا	אם יבחרו להם תחום יפגינו
معجزات الذكاء فى كل قصر	את נסי התבונה בכל מקצוע
أنا إن قدر الإله مماتى	אם אלוהים יגזור עלי מוות
لا ترى الشرق يرفع الرأس بعدى	המזרח לא ירים ראש עקב מותי
مارمانى رام وراح سليمًا	מי שיורה בי, לא יצא ללא פגע
من قديم عناية الله جندى	מימי קדם השגחת האל הינה צבאי
كم بغت دولة على وجارت	מדינות רבות תקפו אותי והתעמרו בי
ثم زالت وتلك عقبى التعدى	וכלו, כתוצאה מהתוקפנות
إننى حرة كسرت قيودى	אני בת חורין, שיברתי את האזקים
قل لمن أنكروا مفاخر قومى	הגד למי שהכחישו את ההשגים של עמי

هل رأيتم تلك النقوش	**האם ראיתם את החריטות**
أعجزت طوق صنعة المتحدى	**החלישו את השגי המתחרים**
إن مجدى فى الأوليات عريق	**התפארת הראשונה שלי ותיקה**
قد وعدت العلا بكل أبى	**הבטחתי את התפארת בכל גאה**

ملاحظات على النص :

١. جملة "أبنى قواعد المجد" ترجمناها (**אני מקימה את בסיסי התפארת**) .

٢. عبارة " فى سالف الدهر" ترجمناها (**בימי קדם**) .

٣. جملة "كفونى الكلام" ترجمناها (**דיברו בעדי**) .

٤. كلمة "دراته" تترجم (**הפנינות**) .

٥. مركب "فرائد عقدى" ترجمناه (**אבני החן של ענקי**) حيث أن "فرائد" هى (**אבני החן**) و"العقد" (**ענק**) .

٦. الفعل "أنصفوا" ترجمناه (**נוהגים בצדק**) .

٧. "الكهول والمرد" ترجمناها (**הזקנים והבחורים**) .

٨. " فى كل قصر" ترجمناها (**בכל מקצוע**) لأن المقصود فى كل مجال .

٩. جملة " إن قدر الإله مماتى" ترجمناها (**אם אלוהים יגזור עלי מוות**).

١٠. جملة "مارمانى رام" ترجمناها (**מי שיורה בי**) والفعل (**ירה**) يعنى "رمــى – أطلق النار" وهو يتعدى بحرف النسب (**ב**) .

١١. "راح سليمًا" ترجمناها (**לא יצא ללא פגע**) .

١٢. كلمة "جندى" ترجمناها (**צבאי**) .

١٣. جملة " كم بغت دولـة علىّ" ترجمناها (**מדינות רבות תקפו אותי**) حيث أن "كم" جاءت هنا للتعبير عن الكثرة .

١٤. كلمة "حرة" ترجمتها (**בת חורין**) .

١٥. مركب "بكل أبى" ترجمناها (**בכל גאה**) .

****

٣- مدخل عام إلى القصيدة السعودية المعاصرة

يرى الأستاذ عبد الرحيم أبو بكر أن حركة الحداثة من الشعر في المملكة بدأت في المنطقة الغربية منها في"الحجاز"، ويحددها بتاريخ ١٩١٦ وبداية الثورة العربية.. وهو يرى أن التحديث في مضمون القصيدة وخروجها عن المضامين القديمة، يعتبر شكلاً من

أشكال الحداثة، ويمتد هذا التحديث إلى عام ١٩٤٨ في كتابه "الشعر الحديث في الحجاز". ويرى الأستاذ عبد الرحيم أبو بكر أن تاريخ احتلال فلسطين يعدّ، تاريخياً وفنياً، قلباً جديداً للقصيدة العربية في الحجاز، وبالتالي في المملكة، لأنها بدأت تدخل في مضمون معين واحد، وهو البكاء على فلسطين، والتغني بالأمجاد العربية. ويعطينا الأستاذ أبو بكر أمثلة متعددة من شعراء تلك المرحلة.

ويعتبر بعض النقاد محمد حسن عواد رائداً من رواد الحداثة، ليس فقط في المملكة بل في العالم العربي، إذ تسبق تجربته كلاً من نازك الملائكة وبدر شاكر السياب (١٣٢٤-١٤٠٠هـ). وكذلك يرى الدكتور عبد الله الحامد في كتابه "الشعر المعاصر في المملكة العربية السعودية".

ويمكن تقسيم أجيال الشعراء كالآتي:

١- الجيل الأول الذي يمثل التيار الحماسي والنزعة الوطنية.ومن هؤلاء الشعراء: عبد الوهاب أشى ومحمد صبحي ومحمد عرب ومحمد حسن عواد وحمزة شحاته.

٢- الجيل الثاني وهو جيل الكارثة العربية ١٩٤٨ ، وهم: محمود عارف، أحمد قنديل ومحمد فقي ومحمد الفهد العيسى وحسن القرشي وتظهر في شعر كل هؤلاء النزعة القومية والحماس الشديد للأمجاد العربية.

٣- الجيل الثالث، وهم جيل ما بعد احتلال فلسطين الذين ترعرعوا على الشعر السياسي وامتدوا الى نكسة ٦٧. ومن هؤلاء: محمد العلي وأحمد الصالح "مسافر" وهذان الشاعران اختارا الشعر الحر خلافاً لمعاصريهم مثل محمد المشعان وإبراهيم الزيد ... ويمكن أن يضم اليهم الشاعر سعد الحيدين في ديوانه "رسوم على الحائط".

وبعد هذه الرحلة يأتي المجددون، مثل:أحمد العربي ومحمد حسن العواد الذي جاء ذكره وقد قال عنه أبو شادي "انه يتزعم المدرسة المتحررة الابتداعية في الحجاز مع الحرص على استقلاله فكريا وبيانيا" .

هذا المدخل يمكن أن يكون مقدمة للشعر في المملكة ولا أعتقد اعتباره مراساً شعرياً حقيقياً، لأنه ولسبب بسيط جداً لم يشكل تفرداً أو تميزاً، أو بمعنى آخر لم يكن يمتلك

القدرة على التأثير والاستشراف. وربما يستحسن الاعتراف أن الميراث الأقرب هو ميراث السياب ومن تبعه في الأقطار العربية الأخرى، ولا يجب إغفال البياتي، وصلاح عبد الصبور، وأحمد عبد المعطي حجازي.. فهؤلاء ما زالت بصماتهم ترى هنا وهناك في الشعر الحديث في المملكة. ويمكن أن نضع كل من الشاعر محمد العلي، وأحمد الصالح "مسافر" كتجربتين سابقتين زمنياً من ضمن الأصوات التي حاولت أن تزف الأصوات الشعرية الجديدة إلى عالم التجديد والحداثة. وتعتبر الشاعرة فوزية أبو خالد في ديوانها "إلى متى يختطفونك ليلة العرس"، والذي طبع في بيروت قبل ١٥ سنة، من الأصوات الجميلة في مسيرة الحداثة. ولا ننسى أن نشير الى بقية الأصوات الجديدة مثل: عبد الكريم العودة، جار الله الحميد، محمد الدميني، على الدميني، محمد عبيد الحربي، غيداء المنفي، أحمد فقيه، عبد الاله البابطين، عبد الله الزيد، خديجة العمري، عبد العزيز سعد العجلان، أحمد الملا، عبد الله الصيخان، محمد الحربي، محمد الثبيتي ... وأسماء أخرى كثيرة .

المفردات

حركة الحداثة من الشعر	תנועת המודרנזצייה בשירה
التحديث في مضمون القصيدة	החידוש בתוכן של השיר
خروجها عن المضامين القديمة	חציית התכנים הקודמים
شكل من أشكال الحداثة	סוג של המודרנזצייה
قلبً جديدً للقصيدة العربية	תוכן חדש של השירה הערבית
بالتالي في المملكة	עקב כך בממלכה
التغني بالأمجاد العربية	הלול התפארת הערבית
شعراء تلك المرحلة	המשוררים של התקופה ההיא
بعض النقاد	כמה מבקרים
رائداً من رواد الحداثة	אחד מחלוצי המודרנזצייה
الشعر المعاصر في المملكة	השירה המודרנית בממלכה
الجيل الأول الذي يمثل التيار الحماسي والنزعة الوطنية	הדור הראשון הוא המבטא את זרם הפתוס והנטיה הלאומית
الجيل الثاني وهو جيل الكارثة العربية ١٩٤٨	הדור השני , דור האסון הערבי 1948

تظهر في شعر كل هـؤلاء النزعـة القومية	**הנטיה הלאומית ניכרת בשירה שלהם**
الحماس للأمجاد العربية	**הפתוס לתפארת הערבית**
ترعرعوا على الشعر السياسي	**גדלו על השירה הפוליטית**
اختارا الشعر الحر خلافاً لمعاصريهم	**בחרו בשירה החופשית בניגוד לעמיתיהם**
المدرسة المتحررة الابـتداعية	**האסכולה החופשית הרומנטית**
مقدمة للشعر في المملكة	**מבוא לשירה בממלכה**
ما زالت بصماتهم ترى هنا وهناك في الشعر الحديث في المملكة	**השפעתם עדיין נראית פה ושם בשירה המודרנית בממלכה**
عالم التجديد والحداثة	**עולם החידוש והמודרנזצייה**

ملاحظات على النص :

١. كلمة "حداثة" تترجم (**מודרנזצייה**) .

٢. كلمة " قلب" ترجمناها (**תוכן**) حيث أن المقصود هنا هو المضمون .

٣. جملة "يمثل التيار الحماسى" ترجمناها (**מבטא את זרם הפתוס**) أى يعبر عن التيار الحماسى .

٤. كلمة "الكارثة" ترجمناها (**האסון**) ولم نترجمها (**השואה**) لأن الثانية مرتبطة فى اللغة العبرية بما حل باليهود فى الأحداث النازية .

٥. مركب "شعر الحماس" ترجمناه (**שירי הפתוס**) .

٦. الفعل "ترعرع على" ترجمناه (**גדל על**) .

٧. كلمات "بصمات" لاتترجم هنا ترجمة حرفية لأن المقصود بها هو "تأثير" وليس المعنى الحرفى للكلمة لذلك ترجمناها (**השפעה**) .

تدريبات - **תרגילים**

ترجم إلى اللغة العبرية :

* قال حافظ ابراهيم على لسان اللغة العربية :

رَجَعْتُ لنفسي فاتَّهَمْتُ حَصَاتي　　　ونـاديتُ قـوْمي فاحْتَسَبْتُ حَيَاتي

رَمَوْني بعُقْمٍ في الشَّبَابِ وليتني　　　عَقُمْتُ فلم أجْزَعْ لقَوْلِ عُدَاتي

وَلَــدْتُ ولــمّا لــم أجِــدْ لــعَرَائسي رجَـــــالاً وَأكْـفَـــاءً وَأدْتُ بَـنَـــاتي
وَسِــعْتُ كِــتَابَ الله لَــفْظاً وغَــايَةً وَمَــا ضِــقْتُ عَـــنْ آيٍ بــــهِ وَعِظِــاتِ
فَــكيفَ أضِــيقُ اليومَ عَنْ وَصفِ آلَةٍ وتــنــــسيق أسْــمَــــاءٍ لـــمُخْتَرعَاتِ
أنــا الــبحرُ فــي أحشائِهِ الدرُّ كَامِنٌ فــهَلْ سَــألُوا الغــوَّاصَ عَــنْ صَــدَفَاتي
فــيا وَيْــحَكُمْ أبْــلَى وَتَبْلَى مَحَاسِنِي وَمِــنْكُم وَإنْ عَـــزَّ الـــدَّوَاءُ أسَـــاتي
فـــلا تَــكِــلُونِي لــلزَّمَانِ فــإنَّني أخَـــافُ عَـــلَيْكُمْ أنْ تَـــحِينَ وَفَـــاتي
أرَى لــرِجَالِ الــغَرْبِ عِــزّاًوَمِــنْعَةً وكَـــمْ عَـــزَّ أقْـــوَامٌ بِـــعِزِّ لُـــغَاتِ
أتَـــوا أهْــلَهُمْ بِــالمُعْجِزَاتِ تَــفَنُّناً فَــيَــا لَــيْـــتَكُمْ تَــأتُونَ بِـــالكَلِمَاتِ
أيُــطْرِبُكُمْ مِــنْ جَــانِبِ الغَرْبِ نَاعِبٌ يُــنَادِي بِــوَأدِي فِــي رَبِــيعِ حَــيَاتي
وَلَــوْ تَــزْجُرُونَ الــطَّيْرَ يَوْماً عَلِمْتُمُ بِــمَا تَــحْتَهُ مِـــنْ عَــثْرَةٍ وَشَـــتَاتِ
سَــقَى اللهُ فــي بَطْنِ الجَزِيرَةِ أعْظُماً يَــعِــزُّ عَــلَــيْهَا أنْ تَــلِينَ قَــنَاتي
حَــفِظْنَ وَدَادِي فــي الــبلَى وَحَفِظْتُهُ لَــهُــنَّ بِــقَلْبٍ دَائِـــمِ الــحَسَرَاتِ
وَفَاخَرْتُ أهْلَ الغَرْبِ ، وَالشَّرْقُ مُطْرِقٌ حَــيَــاءً بِـــتلكَ الأعْـــظُمِ الـــنَّخِرَاتِ
أرَى كُـــلَّ يَــوْمٍ بِــالجَرَائِدِ مَــزْلَقاً مِـــنَ الــقَبْرِ يُــدْنيني بِــغَيْرِ أنَــاةِ
وَأسْــمَعُ لــلكُتّابِ فــي مِصْرَ ضَجَّةً فَــأعْــلَمُ أنَّ الـــصَّائِحِينَ نُــعَـــاتي
أيَــهْجُرُني قَــوْمي عَــفَا اللهُ عَــنْهُمُ إلَـــى لُــغَــةٍ لـــم تَــتَّصِلْ بِـــرُوَاةِ
سَــرَتْ لُوثَةُ الإفْرَنْجِ فِيهَا كَمَا سَرَى لُــعَابُ الأفَــاعِي فـــي مَــسِيلِ فُــرَاتِ
فَــجَاءَتْ كَــثَوْبٍ ضَــمَّ سَبْعِينَ رُقْعَــةً مُــــشَــكَّــلَةَ الألْـــــوَانِ مُــخْـــتَلِفَاتِ
إلَــى مَــعْشَرِ الــكُتّابِ وَالجَمْعُ حَافِلٌ بَــسَطْتُ رَجَــائي بَــعْدَ بَــسْطِ شَــكَاتي
فَــإمَّا حَــيَاةٌ تَــبْعَثُ المَيْتَ في البلَى وَتُــنْبِتُ فِــي تِــلْكَ الــرُّمُوسِ رُفَــاتي
وَإمَّـــا مَــمَــاتٌ لا قِــيَامَةَ بَــعْدَهُ مَــمَاتٌ لَــعَمْري لَــمْ يُــقَــسْ بِمَمَاتِ

* دعا الناقد الدكتور محمد حسن عبدالله الى اعادة قراءة نجيب محفوظ بدون وساطة النقاد مؤكدا ان ابداعه «صريح الغايات محدد الاهداف شامل لكل معطيات الحياة الانسانية . وان اختصاره في شعار ظلم لما فيه من صدق وثراء». وقال عبد الله بمناسبة صدور كتابه «الاسلامية والروحية في ادب نجيب محفوظ» ان من الضروري ان نقرأ الابداع باعتباره ادبا وعلى القارئ ان يعي ان نجيب محفوظ كتب روايات ولم يفكر ابدا في ان يتم تأويلها على انها مذكرات او اعترافات شخصية. وكان عبد الله قد صاغ عبارة «اسلاميات نجيب محفوظ وليس اسلامه» بعد تعرض محفوظ لمحاولة اغتيال عام ١٩٩٤ . وعما اذا كانت هذه العبارة ما زالت صالحة لوصف الكاتب ورواياته قال عبد الله «هذه العبارة صاغتها حادثة الاعتداء وقد ثبت انه جرى بيد فتى جاهل مغلق العقل لم يقرأ لنجيب او لغيره من المبدعين او المفكرين وقد قيل له ان نجيب محفوظ مشكوك في اسلامه لان رواياته تجسد هذه الحالة وهذا خلط بين الابداع والمبدع وتحميله مسئولية اقوال شخصياته». واضاف قائلا «ولعل نقاد نجيب محفوظ كانوا وراء هذا الخلط الذي يدل على ضعف المنهج والرغبة في (تسويق) بضاعتهم اليسارية على انها نجيب محفوظ نفسه وهذا انحراف بالمنهج وتضليل للقارئ».

****

٤ - اشتهر الكاتب يحيى حقي برواية قنديل ام هاشم.. وكان الناس لا يذكرونه الا بهذه الرواية حتى تضايق منها فقال محتداً ومتسائلاً: (هل هي بيضة الديك؟!). ورواية «قنديل ام هاشم» لا تزيد صفحاتها عن ستين صفحة ، ومن ١٣ فصلاً. طبعت عدة طبعات وكان المؤلف يضم اليها الكثير من الروايات القصيرة او القصص الطويلة في كتاب واحد. والرواية مثل كتب سبقتها أو تبعتها تراود حلم الغرب عبر الحدوتة التقليدية، شاب عربى يذهب إلى أوروبا للتعلم . لكن المشكلة لاتنتهى بذهابه ، بل إنها تبدأ بعودته، ففى أوروبا ترى الجديد، ترى ماتطمح إليه لنفسك ولبلادك ، وفى أوروبا يمكنك أن تعيش كأوروبى ، أما فى بلادك ، عندما تعود فلا يمكنك أن تعيش كأوروبى . ولست أنت وحدك الذى رأى أوروبا أو سعى إليها ، ولهذا ماعادت المشكلة قضية فرد أو شخص مغترب تنتهى بانتهاء صاحبها .

يقول "يحيى حقى" عن اسماعيل بطل الرواية : "اسماعيل شاب ينحدر من أسرة ريفية استوطنت القاهرة " . وكأن يحيى حقى يشير لنا بذلك التحديد السلالى إلى الخلفية الاجتماعية لشخصيته الروائية ومرحلتها التاريخية ، وهذا التأصيل السلالى – الاجتماعى سيكون العامل الحاسم فى بناء الشخصية الروائية فنيًا ، فالأسرة المهاجرة من الريف إلى المدينة ، هى نموذج للريف العربى ككل ، والمهاجر إلى المدينة الأوروبية ، والأسرة الريفية المهاجرة هى المهاد المناسب لبناء شخصية قصصية تعيش فى صراع وقلق بين الماضى والمستقبل، صراع بين الحاضر والحلم .

لايصور لنا الكاتب اسماعيل وحياته فى أوروبا ، فالكاتب غير معنى بتفصيلات ماحدث لشخصيته الروائية هناك ، بل هو معنى بحياة اسماعيل بعد أن عاد والتفصيلات القليلة التى نعرفها عن حياة اسماعيل فى بريطانيا تأتينا عبر ذاكرة اسماعيل بعد أن عاد .

وأهم ما فى الرواية هو تلك الواقعية الحياتية اليومية التى هى مأثرة يحيى حقى ، فربما للمرة الأولى تروض اللغة العربية التقليدية لمثل هذا السرد القصصى ، مثل هذا النثر الواقعى ، ربما للمرة الأولى تطوع اللغة العربية إلى لغة النثر القصصى ، النثر الذى يعايش الناس العاديين ويكتب لأجلهم . ربما للمرة الأولى نقرأ لغة خارجة خروجًا حقيقيًا عن لغة البلاغة والإنشاء القديمة ، لغة أبسط ماتوصف به أنها لغة النثر القصصى ، وربما ماكان يحى حقى أن يبدع مثل هذه اللغة الشعبية ، الواقعية، لو لم يكن يحمل همًا اجتماعيًا ، شعبيًا ديمقراطيًا ، همًا حقيقيًا ، فالفن إنما يتمثل المشكلات والهموم الفكرية والاجتماعية عبر قضاياه وإبداعاته وأسلوبه وليس عبر جمل مكررة أو خطابات حماسية ، ومن هنا يقال أن الفن الجديد أسلوبيًا ، يحمل سمة تقدمية وإنسانية بمقدار ما يقارب حياة الناس ومهما كان الرأى الفكرى المضمر سواء لصاحبه أو حتى للعمل نفسه ، فالعمل الفنى ، كالشخصية الفردية ، كالفكر ، كالمجتمع ، ميدان صراع نزوات على الرغم من هذه السمة المرجحة أو تلك ، وعلى الرغم من هذا المنحنى للنزوع أو ذاك ، وأسلوب الكاتب قد يكون أحيانًا جزءًا من رؤيته ، وجديد الأسلوب يحمل ولابد جديدًا فى الفكر .

مثل أى عمل جيد تحمل "القنديل" تفسيرات مختلفة ، بل ومتناقضة أحيانًا ، وقد حاولنا قراءة الرواية على ضوء مقولة انكسار الأحلام فى هذا العالم ، وانكسار الأحلام فى

المجتمع العربى ، وانكسار الأحلام فى الرواية ، فاسماعيل فى هذه الرواية ، فى نمط حياته وفى تجربته وفى حلمه ، فى انكسار هذا الحلم بعد أن يعود من أوروبا ، وبعد أن يكسر القنديل يذكرنا بكل أولئك الذين انكسر حلم الغرب لديهم . وهو فى النهاية واحد من تلك السلالة الروائية والاجتماعية التى تمثلت وعبرت عن كل الصراع الاجتماعى والإنسانى والفنى الذى عانته مرحلة بناء الأحلام وتكسرها ، مرحلة بناء الرواية العربية ، مرحلة تجديد اللغة الأدبية .

المفردات

اشتهر الكاتب يحيى حقي برواية قنديل ام هاشم	הסופר יחיא חקי התפרסם בזכותו של הרומאן "נרה של אום האשם"
كان المؤلف يضم إلى الرواية الكثير من الروايات القصيرة او القصص	המחבר היה מצרף לרומאן הרבה נובלות וסיפורים
الرواية تراود حلم الغرب عبر الحدوتة التقليدية	הרומאן רודף אחר חלום המערב מעבר לסיפור העם המסורתי
الخلفية الاجتماعية لشخصيته الروائية	הרקע החברתי של הדמות ברומאן
العامل الحاسم فى بناء الشخصية الروائية فنيًا	הגורם המכריע בבניית הדמות האמנותית ברומאן
المهاد المناسب لبناء شخصية قصصية تعيش فى صراع وقلق	הערש המתאימה לבניית דמות סיפורית החיה במאבק ודאגה
الكاتب غير معنى بتفصيلات ماحدث لشخصيته الروائية	הסופר אינו מתענין בפרטים שקרו לדמות הסיפורית
الواقعية الحياتية اليومية التى هى مأثرة يحى حقى	הריאליזם החיוני היום יומי,שהוא המפעיל את יחיא חקי למעשה
فربما للمرة الأولى تروض اللغة العربية التقليدية لمثل هذا السرد القصصى	אולי לראשונה מתאמנת השפה הערבית המסורתית בסוג כזה של פרוזה סיפורית
ربما للمرة الأولى تطوع اللغة العربية إلى لغة النثر القصصى	אולי לראשונה מצייתת הלשון הערבית ללשון הפרוזה הסיפורית
النثر الذى يعايش الناس العاديين ويكتب لأجلهم	הפרוזה החיה יחד עם האנשים הרגילים ונכתבת למענם
لغة خارجة خروجًا حقيقيًا عن لغة البلاغة والإنشاء القديمة	שפה היוצאת יציאה אמיתית מלשון הרטוריקה והחיבור הקדומה

لغة أبسط ماتوصف به أنها لغة النثر القصصى	**לשון שהתיאור הפשוט ביותר שלה הוא היותה לשון פרוזה סיפורית**
ربما ماكان يحى حقى أن يبدع مثل هذه اللغة الشعبية الواقعية	**יתכן שיחיא חקי היה יכול להמציא שפה עממית ריאליסטית כזו**
لو لم يكن يحمل همًا اجتماعيًا ، شعبيًا ديمقراطيًا	**אלולא נשא דאגה חברתית, עממית ודמוקרטית**
فالفن إنما يتمثل المشكلات والهموم الفكرية والاجتماعية	**האמנות מציגה בעיות וטרדות מחשבתיות וחברתיות**
عبر قضاياه وإبداعاته وأسلوبه	**דרך בעיותיו ויצירותיו וסגנונו**
ليس عبر جمل مكررة أو خطابات حماسية	**לא דרך המשפטים החוזרים או הנאומים הנלהבים**
الفن الجديد أسلوبيًا ، يحمل سمة تقدمية وإنسانية	**האמנות בעלת הסגנון החדיש נושאת אופי של התקדמות ואנושיות**
مهما كان الرأى الفكرى المضمر سواء لصاحبه أو حتى للعمل نفسه	**תהיה הדעה החשיבתית הפנימית הן של בעליה והן של היצירה עצמה אשר תהיה**
ميدان صراع نزوات	**זירת מאבק של שאפות**
على الرغم من هذه السمة المرجحة أو تلك	**למרות מציאותה של תכונה קבועה זו או אחרת**
على الرغم من هذا المنحنى للنزوع أو ذاك	**למרות כיוון שאיפות אחד או משנהו**
أسلوب الكاتب قد يكون أحيانًا جزءًا من رؤيته	**סגנונו של הסופר יכול להיות לעתים חלק מראייתו**
جديد الأسلوب يحمل ولابد تجديدًا فى الفكر	**סגנון חדש נושא ללא ספק חידושים במחשבה**
مثل أى عمل جيد تحمل "القنديل" تفسيرات مختلفة	**כמו כל יצירה טובה , נושא "הנר" פירושים שונים**
بل ومتناقضة أحيانًا	**לעתים גם סותרים**
حاولنا قراءة الرواية على ضوء مقولة انكسار الأحلام	**ניסינו לקרוא את הרומאן לאור אמרת "ניפוץ החלומות"**
وهو فى النهاية واحد من تلك السلالة الروائية والاجتماعية	**בסופו של דבר הוא אחד מאותה שושלת סיפורית וחברתית**
التى تمثلت وعبرت عن كل الصراع الاجتماعى والإنسانى والفنى	**שייצגה וביטאה את כל המאבק החברתי,האנושי והאמנותי**

מרحلة بناء الرواية العربية   **שלב בניין הרומאן הערבי**

مرحلة تجديد اللغة الأدبية   **שלב התחדשות השפה הספרותית**

ملاحظات على النص :

١. جملة "يراود حلم الغرب" ترجمناها (**רודף אחר חלום המערב**) .

٢. كلمة " حدوتة" ترجمناها (**סיפור העם**) .

٣. كلمة "مهد" تترجم (**ערש**) .

٤. عبارة "مأثرة يحيى حقى" ترجمناها (**מפעיל את יחיא חקי**) .

٥. الفعل "يروض" ترجمناه (**מתאמן**) ، والفعل "تطوع" ترجمناه (**מצייתת**) .

٦. الفعل "يعايش" ترجمناه (**חי יחד עם**) .

٧. عبارة "أبسط ماتوصف" ترجمناها (**התיאור הפשוט ביותר שלה**) .

٨. جملة " لو لم يكن يحمل همًا اجتماعيًا " ترجمناها (**אלולא נשא דאגה חברתית**) .

٩. جملة " الفن يتمثل المشكلات والهموم " ترجمناها (**האמנות מציגה בעיות וטרדות**) .

١٠. عبارة " الفن الجديد أسلوبيًا" ترجمناها (**האמנות בעלת הסגנון החדיש**) حيث أن "الجديد أسلوبيًا " معناها "ذو الأسلوب الجديد" . ويجب أن نلحظ هنا الفارق بين المذكر والمؤنث فى اللغتين ، حيث أن كلمة "فن" مؤنثة فى العبرية ومذكرة فى العربية ، وهذا يترتب عليه تأنيث باقى أجزاء الجملة كما أشرنا من قبل .

١١. عبارة " مهما كان الرأى" ترجمناها (**תהיה הדעה אשר תהיה**) .

١٢. عبارة "سمة مرجحة" ترجمناها (**תכונה קבועה**) .

١٣. جملة "يحمل ولابد تجديدًا" ترجمناها (**נושא ללא ספק חידושים**) .

١٤. عبارة " تلك السلالة الروائية" ترجمناها (**אותה שושלת סיפורית**) .

١٥. جملة " تمثلت وعبرت عن كل الصراع" ترجمناها (**ייצגה וביטאה את כל המאבק**) .

****

٥ - <u>(بطاقة هوية) محمود درويش</u>

سجّل! أنا عربي

ورقمُ بطاقتي خمسونَ ألفْ

وأطفالي ثمانيةٌ

وتاسعهُم.. سيأتي بعدَ صيفْ!

فهلْ تغضبْ؟

سجِّلْ!

أنا عربي

وأعملُ مع رفاقِ الكدح في محجرْ

وأطفالي ثمانيةٌ

أسلُّ لهمْ رغيفَ الخبزِ،

والأثوابَ والدفترْ

من الصخر

ولا أتوسَّلُ الصدقاتِ من بابِكْ

ولا أصغرْ

أمامَ بلاطِ أعتابكْ

فهل تغضب؟

سجل!

أنا عربي

أنا إسمٌ بلا لقبِ

صبورٌ في بلادٍ كلُّ ما فيها

يعيشُ بفورةِ الغضبِ

جذوري...

قبلَ ميلادِ الزمانِ رستْ

وقبلَ تفتّح الحقبِ

وقبلَ السّروِ والزيتونِ

.. وقبلَ ترعرع العشبِ

أبي.. من أسرةِ المحراثِ

لا من سادةٍ نجبِ

وجدّي كانَ فلاحاً

بلا حسبٍ.. ولا نسبِ!

يعلّمني شموخَ الشمسِ قبلَ قراءةِ الكتبِ

وبيتي كوخُ ناطورٍ

منَ الأعوادِ والقصبِ

فهل ترضيكَ منزلتي؟

أنا إسمٌ بلا لقبِ!

سجل!

أنا عربي

ولونُ الشعرِ.. فحميٌّ

ولونُ العينِ.. بنيٌّ

وميزاتي:

على رأسي عقالٌ فوقَ كوفيّه

وكفّي صلبةٌ كالصخرِ

تخمشُ من يلامسَها

وعنواني:

أنا من قريةٍ عزلاءَ منسيّهْ

شوارعُها بلا أسماء

وكلُّ رجالها في الحقلِ والمحجرْ

فهل تغضبْ؟

سجِّل

أنا عربي

سلبتَ كرومَ أجدادي

وأرضاً كنتُ أفلحُها

أنا وجميعُ أولادي

ولم تتركْ لنا.. ولكلِّ أحفادي

سوى هذي الصخورِ..

فهل ستأخذُها

حكومتكمْ.. كما قيلا؟!!

إذن!

سجِّل.. برأسِ الصفحةِ الأولى

أنا لا أكرهُ الناسَ

ولا أسطو على أحدٍ

ولكنّي.. إذا ما جعتُ

آكلُ لحمَ مغتصبي

حذارِ.. حذارِ.. من جوعي

ومن غضبي!!

المفردات

أعملُ مع رفاقِ الكدحِ في محجرْ	אני עובד עם החברים בעמל במחצבה
لاأتوسَّلُ الصدقاتِ من بابِكْ	לא חוזר על הפתחים שלך
أنا إسمٌ بلا لقبِ	יש לי שם בלי שם משפחה
صبورٌ في بلادٍ كلُّ ما فيهــا يعــيشُ بفورةِ الغضبِ	סבלן, בארצות שתושביהן חיים בשיא הכעס
جذوري.. قبلَ ميلادِ الزمانِ رستْ	שורשי , השתקעו לפני התחלת הזמן
أبي.. من أســرةِ المحــراثِ ،لا مــن سادةٍ نجبِ	אבי .. ממשפחת החקלאים, לא מהאדונים האצילים
بلا حسبٍ.. ولا نسبِ!	בלי יחוס משפחתי ושבטי!
يعلّمني شموخَ الشمسِ قبــلَ قــراءةِ الكتبِ	מלמד אותי את התנשאות השמש לפני קריאת הספרים
بيتي كــوخُ نــاطورٍ مــنَ الأعــوادِ والقصبِ	ביתי צריף שומר עשוי מענפים ומקנים
فهل ترضيكَ منزلتي؟	האם אתה מסכים למעמדי
على رأسي عقالٌ فوقَ كوفيّه	על ראשי עקל מעל מטפחת ראש
وكفّي صــلبةٌ كالــصخرتخمشُ مــن يلامسَها	כפי קשה כסלע סורטת את מי שנוגע בה
أنا من قريةٍ عزلاءَ منسيّهْ	אני מכפר נידח נשכח
سلبتَ كرومَ أجدادي	שללו ממני את הכרמים של אבותי
آكلُ لحمَ مغتصبي	אוכל את בשרו של מי שאנס אותי
حذار.. حذار.. من جوعي ومــــــن غضبي!!	היזהרו, מפני רעבי ומפני כעסי

ملاحظات على النص :

١. جملة "أعمل مع رفاق الكدح" ترجمناها (**אני עובד עם החברים בעמל**) حيث أن (**עובד בעמל**) تعنى "كادح" .

٢. جملة " لاأتوسَّلُ الصدقاتِ من بابِكْ " ترجمناها (**לא חוזר על הפתחים שלך**) ، وهى ترجمة اصطلاحية ، وليست حرفية .

٣. شبه الجملة "بفورة الغضب " ترجمناها (**בשיא הכעס**) أى فى قمة الغضب.

٤. جملة "جذورى رست" ترجمناها (**שורשי השתקעו**) أى ضربت فى الأرض.

٥. شبه الجملة "من أسرة المحراث" ترجمناه (**ממשפחת החקלאים**) أى من أسرة المزارعين .

٦. عبارة "بلا حسب ولانسب" ترجمناها (**בלי יחוס משפחתי ושבטי**) وترجمتها الحرفية "بدون نسب عائلى أو قبلى" .

٧. كلمة "عقال" تترجم كما هى (**עקל**) ، وكلمة "كوفية" تترجم (**מטפחת ראש**).

٨. كلمة " أجدادى " ترجمناها (**אבותי**) ، وهى أكثر شيوعًا من (**סבים**).

٩. الفعل " احذر " ترجمناها (**היזהר**) وهو يتعدى بـــ (**מפני**) .

****

٦- وصل نجيب محفوظ الحائز على جائزة نوبل فى الأدب عام ١٩٨٨ إلى القمة فى مجال الرواية العربية فى نهاية الستينيات بعد نشر ثلاثيته الشهيرة خلال الأعوام ١٩٥٦-١٩٥٧ وبفضل مجموعة من الروايات الواقعية التى نشرها فى العقد السابق . وقد أظهرت الثلاثية مدى تمكنه من فن الواقعية الكلاسيكية . كان "نجيب محفوظ" يهتم بالتفاصيل والمشاهد لكى يخلق لدى القارىء شعورًا بالاندماج مع حياة ومشاعر أبطال العمل على خلفية الواقع التاريخى الذى يتغير بدون توقف . ولقد شعر"نجيب محفوظ" بأنه يتعين عليه أن يتابع أساليب الكتابة الحديثة التى لاينصب الاهتمام فيها على وصف الخلفية الخارجية والسيكولوجية ، لذلك أقدم على أساليب كتابة لم تكن معروفة فى الأدب العربى المعاصر إلا بشكل هامشى . فى الستينيات والسبعينيات جرَّب نفسه فى الكتابة بأسلوب "تيار الوعى" ، والرواية متعددة الأصوات ، وأدب العبث والرمزية ، وقد اضطر إلى مواءمة لغته مع كل نمط من هذه الأنماط ، وهكذا أثرى الأدب العربى بوسائل تعبير لغوى متنوعة تبناها من بعده عدد من الكتاب فى العالم العربى .

فى السنوات الأخيرة اكتشف العالم ذلك الأديب المصرى وبدأت ترجمة أعماله الواحد تلو الآخر ونشرها فى أفضل دور النشر فى الشرق والغرب ، بيد أن معينه الأدبى بــدأ ينضب ، وقل انتاجه كثيرًا بعد فوزه بجائزة نوبل . وفى عام ١٩٩٦ نشر له كتابان جديدان يحملان العديد من القصص التى كتبت فى بداية التسعينات ونشر عدد منها فى الصحافة المصرية . فى الكتابين وصل "محفوظ" إلى حد ضغط الأحداث بشكل لم نعهده على أدبه من قبل ، وإن كانت لها بعض البوادر فى الأعمال التى كتبها فى العقدين السابقين .

تضم مجموعته القصصية "القرار الأخير" ٢٤ قصة قصيرة وأقصوصة وبعضها من صفحة أو اثنتين فقط . تتعرض قصص المجموعة إلى مصير الأفراد ، والخلفية القاهرية المعروفة عن قصص محفوظ لم تغب عن هذه القصص ، لكن معظم القصص تتركز على العالم الداخلى للشخصيات الذى يتسم بالكآبة والحزن ، ويسطير عليها الإحساس بالإحباط والاغتراب بشكل غير مسبوق فى أعمال الكاتب . فى المجموعة القصصية التى سبقت هذه المجموعة ، والتى صدرت فى عام ١٩٨٩ تحت عنوان "الفجر الكاذب" كانت روح الكآبة تسود فى عدد من القصص ، وفى عدد من القصص نجد فكرة رئيسة أخرى وهى "الفرص الضائعة" . هناك قصتان أو ثلاث مبنية بصورة كابوس سريالى مثل قصة "مسافر بحقيبة يد" . أما الكتاب الثانى فكان بعنوان "أصداء السيرة الذاتية" وهو مختلف تمامًا فى شكله وطريقة التفكير . ويشير العنوان للوهلة الأولى إلى أننا أمام كتاب يتناول السيرة الذاتية لنجيب محفوظ ويحكى لنا قصة حياته لكن لم يحدث ذلك . كتبت معظم فصول الكتاب بضمير المتكلم وتضمنت الصفحات الأولى بعض التفاصيل عن طفولة الأديب ، ولكن سرعان مااختفى العالم الشخصى وتبدل بشظرات من قصة ليست لها علاقة بحياة القاص ، وهى تشير إلى موقفه من الأحداث الخاصة بمعارفه وأبناء جيله .

المفردات

الحائز على جائزة نوبل فى الأدب	חתן פרס נובל בספרות
فى مجال الرواية العربية	בתחום הרומאן הערבי
بعد نشر الثلاثيه الشهيرة	אחרי פרסום הטרילוגיה המפורסמת
بفضل مجموعة من الروايات الواقعية	בזכות קבוצת רומאנים ריאליסטים
التى نشرها فى العقد السابق	שפרסם בעשור הקודם
تمكنه من فن الواقعية الكلاسيكية	שליטתו באמנות הריאליזם הקלאסי
لكى يخلق لدى القارىء شعورًا	כדי ליצור תחושה אצל הקורא
الاندماج مع حياة ومشاعر أبطال العمل	ההתערות בחייהם ובתחושותיהם של גיבורי היצירה
على خلفية الواقع التاريخى	על רקע המציאות ההיסטורית
يتابع أساليب الكتابة الحديثة	תר אחר דרכי כתיבה חדשים
لاينصب الاهتمام فيها على وصف الخلفية الخارجية والسيكولوجية	תיאור הרקע החיצוני והפסיכולוגי אינו חזות הכל

أساليب كتابة لم تكن معروفة فى الأدب العربى المعاصر	דרכי כתיבה שלא היו ידועות בספרות הערבית בת ימינו
جرَّب نفسه فى الكتابة بأسلوب "تيار الوعى"	ניסה את כוחו בכתיבה בסגנון "זרם התודעה"
الرواية متعددة الأصوات	הרומאן הפוליפוני
أدب العبث والرمزية	ספרות האבסורד והאלגוריה
اضطر إلى مواءمة لغته مع كل نمط من هذه الأنماط الكتابية	הוא נאלץ להתאים את שפתו עם כל אחד מטיפוסי הכתיבה האלה
أثرى الأدب العربى بوسائل تعبير لغوى متنوعة	העשיר את הספרות הערבית במגוון של אמצעי ביטוי לשוניים
تبناها من بعده عدد من الكتاب فى العالم العربى	אומצו בעקבותיו על ידי כמה סופרים ברחבי העולם הערבי
بدأت ترجمة أعماله الواحد تلو الآخر	יצירותיו תורגמו בזו אחר זו
نشر فى أفضل دور النشر فى الشرق والغرب	פרסם במיטב בתי ההוצאה במזרח ובמערב
بيد أن معينه الأدبى بدأ ينضب	אולם מעיין הספרות שלו הלך והידלדל
وصل "محفوظ" إلى حد ضغط الأحداث بشكل لم نعهده على أدبه من قبل	מחפוז הגיע לדחיסת העלילה באופן שלא נודע קודם בכתיבתו
لها بعض البوادر فى الأعمال التى كتبها فى العقدين السابقين	יש לה סימנים ביצירות שנכתבו בשני העשורים הקודמים
قصة قصيرة وأقصوصة	סיפור קצר וסיפור קצרצר
تتركز على العالم الداخلى للشخصيات	מתמקדת בעולם הפנימי של הדמויות
الإحساس بالإحباط والاغتراب	תחושת התסכול והניכור
بشكل غير مسبوق فى أعمال الكاتب	באופן חסר תקדים ביצירת הסופר
فكرة رئيسة	מוטיב
مبنية بصورة كابوس سريالى	בנוייה בצורת סיוט סוריאליסטי
أصداء السيرة الذاتية	הדים של אוטוביוגרפייה
كتبت معظم فصول الكتاب بضمير المتكلم	רוב פרקי הספר נכתבו בגוף ראשון
شظرات من قصة ليست لها علاقة بحياة القاص	רסיסי סיפור שאינם נוגעים לחיי המספר

ملاحظات على النص :

١. عبارة "حائز على جائزة نوبل" ترجمتها (חתן פרס נובל) وكلمة (חתן) تعنى فى العبرية "عريس" ، وإذا قلنا (חתן היום) فإن ذلك يعنى "المحتفى به اليوم" . وإذا فازت امرأة بجائزة نوبل فإننا نقول عنها (כלת פרס נובל) .

٢. كلمة " ثلاثية " ترجمتها (טרילוגיה) .

٣. كلمة "العقد " تعنى "عشر سنوات" وترجمتها (עשור) .

٤. الفعل "يتابع" ترجمته (תר - עוקב) والإثنان يتعديان بـــ (אחר) .

٥. عبارة "لاينصب الاهتمام فيه على " ترجمتها (אינו חזות הכל) .

٦. عبارة "جرب نفسه" ترجمناها (ניסה את כוחו) .

٧. عبارة "الواحدة تلو الأخرى" تترجم (בזו אחר זו) .

٨. مركب " المعين الأدبى " ترجمناه (מעיין הספרות) .

٩. كلمة " أقصوصة " ترجمتها (סיפור קצרצר) .

١٠. عبارة "بشكل غير مسبوق" ترجمتها (באופן חסר תקדים).

١١. عبارة "شظرات من قصة" ترجمناها (רסיסי סיפור) .

تدريبات - תרגילים

ترجم إلى اللغة العبرية :

كان "حاييم نحمان بيالك" شاعرًا ، وأديبًا ، ومترجمًا ، بل ويعتبر كبير شعراء العبرية فى فترة الإحياء . ولد "بيالك" فى مقاطعة فولينا الروسية ، وعندما بلغ السادسة انتقل مع والديه إلى جيتومير حتى موت والده ، وقد تركت هذه الفترة من حياته وتجربة اليتم أثرها على عدد من أعماله ، ومنها قصيدة "شعرى" والمجموعة الشعرية بعنوان "يتم" . وفى عام ١٨٩٢ قضى فترة ما فى أوديسا وتعرف على "أحاد هاعم " ، وخلال إقامته هناك كتب قصيدته (موتى الصحراء) التى ثارت على الشتات اليهودى . ثم كتب فى عام ١٩٠٣ قصيدته (فى مدينة القتل) التى أثارت ضجة فى الأوساط اليهودية . وقد امتزجت فى أشعار بيالك النغمة الشخصية بالنغمة القومية واعتبر بمثابة أمير الشعراء العبريين فى العصر الحديث واشتهر باعتباره (شاعر القومية اليهودية) . عبر فى قصيدته "سفر النيران" عما أسماه بالمشكلة اليهودية الروحية من خلال خلفية الثورة الروسية عام

١٩٠٥. ومازالت القضايا التى طرحها فى العديد من أشعاره مطروحة حتى الآن فى مجال الفكر والحياة اليهودية . أحب الماضى اليهودى حبًا رومانسيًا وسعى للحفاظ على التراث العبرى الكلاسيكى لكى يضعه فى خدمة الإحياء القومى الصهيونى وجمع أشعار الشاعرين العبرانيين "ابن جبيرول" و"موسى بن عيزرا" من شعراء العصر الوسيط . لاتخلو أشعاره بشكل عام من روح العنصرية اليهودية والاحتقار لسائر الشعوب غير اليهودية . هاجر بيالك لفلسطين عام ١٩٢٥ ، وساهم فى تأسيس الجامعة العبرية . وتوفى سنة ١٩٣٤ ودفن بتل أبيب .

* الشاعرعبد الله الفيصل (إلى شباب بلادي)

مرحى فقد وضح الصواب   وهــفا الى المجد الشباب
عــجلان يــنتهب الخطى   هــيمان يستدني السحاب
فــي روحــه أمل يضيء   وفــي شــبيبته غــلاب
قــد فــارق الجهل العقيم   وهـــش لــلعلم الــلباب
ورنـــا إلــى مــستقبل   يــرقى لــه متن الصعاب
قــد راح يــستهدي العلا   ويــصارع الموج الغباب
الــمــجد يــبنى بــالعلوم   تــهز عــالمنا لــعجاب
والــعلم رايــة كل شعب   نــاهض سـامي لرغاب
وعــليه فــلنبني الــحياة   ولا نــساوم فــي الثواب
ولــننطلق فــي عــزمنا   مــثل إنــطلاقات الشهاب

معجم المصطلحات الأدبية (عبرى - عربى)

אבסורד	عبث - لامعقول
אגדה	أسطورة - قصة خيالية
אגדת -עם	حكاية شعبية
אגודת הסופרים העבריים	رابطة الكتاب العبريين
אוהל	أوهيل - مسرح أوهيل (الخيمة)
אוטוביוגרפייה	ترجمة ذاتية - سيرة ذاتية للكاتب
אופרה	أوبرا - مسرحية غنائية
אופרה קומיק	أوبرا هزلية
אופרטה	أوبريت - مسرحية غنائية قصيرة
אורטורייה	موشحة دينية
אזור	سمط - قفل الموشح
אחדות הזמן	وحدة الزمان
אחדות המקום	وحدة المكان
אחדות העלילה	وحدة الحبكة
אידיאה	فكرة
אידיאולוגייה	أيديولوجية
אידיאליזם	مثالية - مذهب مثالى
אידיום	لهجة
אידילייה	أنشودة رعاة
אימז'יזם	التصويرية
אימפרסייה	انطباع
אינוונצייה	ابتكار - ابتداع
אירונייה	سخرية

אירונייה דרמתית	مفارقة درامية
אלגורייה	مجاز - قصة رمزية
אלגייה	إليجيا - شعر غنائى
אלונים	اسم مستعار
אליאנצייה	اغتراب - شعور بالغربة
אמוציונליזם	انفعالية - عاطفة
אמנות הבמה	فن المسرح
אמנות הכתיבה	فن الكتابة
אמנות השירה	فن الشعر
אמנות התיאטרון	فن المسرح
אמנות מופשטת	فن تجريدى
אמפיריזם	المذهب التجريبى
אנטי גיבור	بطل ضد - بطل عدمى
אנכרוניזם	مفارقة تاريخية
אנליזה - אנליסה	تحليل
אנסטרופה	تقديم وتأخير
אנתולוגייה	مقتطفات
אסוציאצייה	تداعى المعانى - توارد الأفكار
אסכולה	مدرسة - مذهب أدبى
אספקט	منظر - رؤية
אסתיטיזם	نزعة جمالية
אפוס	ملحمة (شعرية مثلا)
אפוקליפסה	أدب الرؤى
אפותיאוזה	ذروة التأثير
אפיגרף	اقتباس استهلالى
אפיסטרופה	تكرار الخاتمة
אפיקה	شعر ملحمى

אקספרסיוניזם	تعبيرية - مذهب تعبيرى
ארוטיקה	أدب مكشوف - مجون
אריסטיקה	فن الجدل
ארכאי	مهجور - قديم (أسلوب أو تعبير)
בדיון מדעי	خيال علمى
בוקוליקה	أشعار الرعاة
ביוגרפייה	تاريخ حياة - ترجمة حياة
ביטוי	تعبير
ביטוי מליצי	تعبير بلاغى
בימה	خشبة المسرح
ביקורת דרמתית	نقد مسرحى
ביקורת האמנות	نقد فنى
ביקורת הטקסטים	نقد النصوص
ביקורת היסטורית	نقد تاريخى
ביקורת התרשמותית	نقد انطباعى
ביקורת חברתית	نقد اجتماعى
ביקורת ספרותית	نقد أدبى
ביקורת עברית חדשה	النقد العبرى الحديث
ביקורת פורמלית	نقد شكلى
ביקורת פסיכואנליסטית	نقد التحليل النفسى
ביקורת רטורית	نقد بلاغى
בית שיר	بيت شعر مقطع شعرى
בל לטר	أدب رفيع
בלדה	أغنية شعرية - قصة شعرية
בלילת דבר בתוך דבר	تضمين
בן זמננו	معاصر
בת -השירה	وحى شعرى

גחכית	مسرحية غنائية
גיבור	بطل (فى عمل فنى أو أدبى)
גיבור חיובי	بطل إيجابى
גיבור טרגי	بطل مأسوى
גילום	تجسيد - تقمص
גלישה	تضمين
גניוס לוקי	عبقرية المكان
גרדצייה	تدرج بلاغى
גרוטסקה	مسرحية ساخرة
דברנות	فن الخطابة
דו -לשוני	ثنائى اللغة
דוקטרינה	مذهب - نظرية
דור התחייה	عصر النهضة
דור ספרותי	جيل أدبى
דיאלוג	حوار
דיאלקט	لهجة
דיואן	ديوان (شعرى)
דיוקן	وصف الشخصية (فى عمل أدبى)
דימוי	تشبيه
דלת	مصراع - نصف البيت الشعرى
דמות	شخصية (فى عمل أدبى)
דמות טיפוסית	شخصية نمطية
דמות משנית	شخصية ثانوية
דמות עגולה	شخصية دائرية
דמות צדדית	شخصية جانبية
דמות ראשית	شخصية رئيسة
דמות שולית	شخصية هامشية

דמות שטוחה	شخصية مسطحة
דמיוני	خيالى
דרכי האפיון	طرق رسم الشخصيات
דרכי העיצוב של המקום	أساليب تصميم المكان
דרמה	دراما - مسرحية
דרמה היראית	دراما ملحمية
דרמה חברתית	دراما اجتماعية
דרמה סימבולית	دراما رمزية
דרמה עממית	دراما شعبية
דרמה פיוטית	مسرح شعرى
דרמה רומנטית	دراما رومانسية
דרמה ריאליסטית	دراما واقعية
דרמטורגייה	علم المسرحية
דרמטיזצייה	مسرحة
דרמטיקן	مؤلف مسرحى
דרמת אופי	دراما الشخصية
האנשה	تشخيص - تجسيد
הבזק לאחור	ارتجاع - فلاش باك
הבימה	هابيما - المسرح القومى الإسرائيلى
הבעה עצמית	تعبير ذاتى
הגדה	أسطورة - حكاية خرافية
הגיבור המספר	البطل الراوى
הדגשה מילולית	توكيد لفظى
הומוגרף	تجانس كتابى
הומולוגייה	تجانس - تماثل
הומור	فكاهة
הומניטריות	نزعة انسانية

הזרה	تغريب
הטרונים	جناس تام
היסטורייה של הספרות	تاريخ الأدب
היסטוריציזם	نزعة تاريخية
היפוך	طباق
הירואי	بطولى
המשקל הטוני	الوزن النبرى
הסיפור משקף את חיי החברה	القصة تعكس حياة المجتمع
העברה	استعارة - مجاز
הקדשה	إهداء (كتاب أو قصيدة مثلا)
הקטעה	ترخيم
הקשר -דברים	تداعى المعانى - تداعى الخواطر
הרחבת הדיבור	اسهاب - إفاضة
הרמונייה	تجانس - انسجام
השאלה	استعارة
השכלה	تنوير - هسكلاه
השפעה ספרותית	تأثير أدبى
ז'אנר	جنس أدبى
זגל	زجل
זיוף ספרותי	تزييف أدبى
זכות יוצרים	ملكية أدبية
זמן מסופר	زمن الحكاية
זרם התודעה	تيار الوعى
זרם התודעה	تيار الوعى
זרם ספרותי	تيار أدبى
חובבי האמנות הדרמטית	أحباء الفن الدرامى
חירות פיוטית	ضرورة القافية - ضرورة شعرية

חכמת הדיבור	علم البلاغة
חרוז	قافية
חרוז חופשי	الشعر الحر
חרוז כפול	قافية مضاعفة
חרוז פנימי	قافية داخلية - تصريع
חרוז פנימי	قافية داخلية
חרוזים לבנים	شعر مرسل
חרות המשוררים	إجازات شعرية
חרזן נודד	شاعر متجول
טון	نغمة - جو عام - روح الأسلوب
טיפוס	نموذج - نمط
טכניקה	تقنية - تكنيك
טקסט	نص – متن
טרגדייה	مأساة
טרגדייה קלסית	مأساة كلاسيكية
טרילוגייה	ثلاثية - رواية من ثلاثة أجزاء
יומן	يوميات
ילקוט	مختارات أدبية
יצירה ספרותית	إنتاج أدبى
ירכתון	مقال ساخر
כינוי ספרותי	اسم مستعار - كنية أدبية
כרקטר	شخصية
כרקטריסטיקה	تصوير الشخصية
ליטרה	رسالة - خطاب
ליריקה	شعر غنائى
לקט קטעי ספרות	منتخبات أدبية
לשון נופל על לשון	جناس

מאולתר	مرتجل (كلام أو شعر)
מאמר ביקורת	مقالة نقدية
מגמה אוביקטיבית	اتجاه موضوعى
מגמה אוביקטיבית	اتجاه موضوعى
מגמה ריאלית	اتجاه واقعى
מדעי הספרות	علوم الأدب
מובאה	اقتباس
מודרניזם	حداثة
מוטיב	موضوع رئيس - فكرة رئيسية
מונודרמה	دراما الممثل الواحد
מונולוג	حديث النفس - مونولوج
מוסף ספרותי	ملحق أدبى (لصحيفة)
מועדון ספרותי	نادى أدبى
מחבר	مؤلف
מחברת	مقامة
מחזה	مسرحية - رواية تمثيلية
מחזה אבסורדי	مسرحية اللامعقول
מחזה אלגורי	مسرحية رمزية
מחזה דטקטיבי	مسرحية بوليسية
מחזה הצללים	خيال الظل
מחזה סנטימנטלי	مسرحية عاطفية
מטונימייה	كناية
מטפורה	استعارة - مجاز
מטריאליזם	مادية - مذهب مادى
מטריאליזם היסטורי	المادية التاريخية
מטריקה	علم العروض - علم الأوزان الشعرية
מילודרמה	ميلودراما - مشجاة

מיתוס	أسطورة
מכסימה	بديهية
מכתם	قول مأثور
מליצה	بلاغة
מנירה	خاصية - ملامح خاصة (لأديب)
מסגרת	إطار (توضع فيه الشخصية)
מסה	مقال
מסה היסטורית	مقالة نقدية
מסה שירית	مقال شعرى
מספר	قاص - راوى
מסת ביקורת	مقالة نقدية
מערבון	رواية رعاة البقر
מערכה	فصل (فى مسرحية)
מעשייה	حكاية
מקצב שירי	إيقاع شعرى
מרובעים	رباعيات (شعرية)
משורר	شاعر
משורר החצר	شاعر البلاط
משורר עממי	زجال
משל	مثل - قصة رمزية
משמעות	معنى - مدلول
משקל איכותי	وزن كيفى (فى الشعر)
מתח ביקורת על	وجه نقدا لـــ ....
נאו -קלסיציזם	النزعة الكلاسيكية الجديدة
נאו -רומנטיקה	الرومانتيكية الجديدة
נאו -ריאליסטים	الواقعيون الجدد
נובלה	رواية قصيرة - قصة طويلة

נושא	موضوع - فكرة رئيسة
נטורליזם	النزعة الطبيعية
ניו -קריטיציזם	مدرسة النقد الجديد
ניכור	اغتراب
נרדפות	ترادف
נרטור	راوى - سارد
סוג ספרותי	جنس أدبى
סוגי הדמות הספרותית	أنواع الشخصية القصصية
סופר	كاتب - ؟أديب
סופר פורה	أديب منتج
סוריאליזם	مذهب مافوق الواقعية
סטירה	هجاء
סיבוך	تعقيد
סיבוך המשמעות	التعقيد المعنوى
סיגנון	أسلوب
סיגנון נמלץ	أسلوب بليغ
סיגנון רדוד	أسلوب سطحى
סיווג ספרותית	تصنيف أدبى
סימבוליזם	رمزية
סיפור	قصة
סיפור אליגורי	قصة رمزية
סיפור בהמשכים	قصة مسلسلة
סיפור בלשי	قصة بوليسية
סיפור דידקטי	قصة تعليمية
סיפור הרפתקאות	قصة المغامرات
סיפור ועלילה	قصة وحبكة
סיפור מעשה	حكاية

סיפור מתח	قصة مثيرة
סיפור קצר	قصة قصيرة
סיפורפור	أقصوصة
סיפורת	أدب قصصى
סלון ספרותי	منتدى أدبى
סממן	مؤثر بلاغى
סנטימנטליזם	النزعة العاطفية
ספר בדיחות	كتاب نوادر
ספרות אוטופית	الأدب السياسى المثالى
ספרות גליין	أدب الرؤى
ספרות הומניסטית	أدب إنسانى
ספרות החכמה	أدب الحكمة
ספרות היחיד	أدب الفرد
ספרות המלחמה	أدب الحرب
ספרות המסעות	أدب الرحلات
ספרות השואה	أدب الفترة النازية
ספרות ילדים	أدب الأطفال
ספרות יפה	أدب قصصى
ספרות לאומית	أدب قومى
ספרות לשם ספרות	الأدب من أجل الأدب
ספרות מגוייסת	أدب مجند
ספרות מגמתית	أدب ملتزم
ספרות מודרנית	أدب معاصر
ספרות מופשטת	أدب تجريدى
ספרות מושווית	أدب مقارن
ספרות עברית חדשה	أدب عبرى حديث
ספרות עברית צעירה	الأدب العبرى الشاب

ספרות ציונית	الأدب الصهيونى
ספרות צעירה	أدب الشباب
ספרי -חיות	قصص حيوانى
עלילה	حبكة
עלילה סגורה	حبكة مغلقة - حبكة بسيطة
עלילת משנה	حبكة ثانوية
פבולה	حكاية رمزية - حكاية مختلقة
פואטיקה	فن الشعر
פואמה	منظومة
פואמה אפית	قصيدة ملحمية
פולקלור	فولكلور - مأثورات شعبية
פוסט -מודרניזם	مابعد الحداثة
פיגורה לשונית	صورة لفظية
פיגורה רטורית	صورة بلاغية
פיוט	قصيدة دينية - ترنيمة
פיזמון	أغنية - نشيد
פלגייט	سرقة أدبية - انتحال
פלגייטור	منتحل - سارق أدبى
פליטון	مقال ساخر – مقال نقدى
פנטסטיקה	أدب الخرافة
פרודייה	محاكاة تهكمية
פרוזאי	نثرى
פרוזה	نثر
פרוזה חרוזה	نثر مسجع
פרוזה שקולה	نثر موزون
פרונומסייה	تورية - جناس
פרחי השירה	براعم شعرية

פרטקצייה	إرداف
פרירומנטיזם	ماقبل الرومانسية
פרס ספרותי	جائزة أدبية
פרסונאלי	شخصى
פתגם	مثل سائر
פתוס	حماسى - مثير للعطف
צביון מקומי	طابع محلى
צדק פיוטי	عدالة شعرية
צורה	صورة (أدبية)
ציור ריאליסטי	تصوير واقعى
ציורי	تصويرى
ציטוט	اقتباس
צימוד גזרי	جناس اشتقاقى
צימוד הפוך	جناس مقلوب
צימוד נעלם	جناس مستتر
צפייה	تشويق
קאמרי	مسرح الكامرى
קבלה	قبالاه - التصوف اليهودى
קובץ סיפורים	مجموعة قصصية
קומדייה	كوميديا
קומדייה חברתית	كوميديا اجتماعية
קומדייה רומנטית	كوميديا رومانسية
קומדייה ריאליסטית	كوميديا واقعية
קומפליקצייה	تعقيد
קונבנצייה דרמטית	اصطلاح مسرحى
קונטרדיקצייה	تناقض
קונסוננס	تناغم - توافق

קונפליקט דרמטי	صراع درامى
קטכריזה	لحن
קטע של שיר	مقطع شعرى
קינה	مرثية - قصيدة رثاء
קישוטים	محسنات بديعية
קלימקס	تصاعد بلاغى – ذروة التقعيد
קלסי	كلاسيكى
קלסיציזם	كلاسيكية - تقليدية - اتباعية
קצידה	قصيدة
קריטיקה	مقالة نقدية
רבעון	مجلة فصلية ربع سنوية
רגש	شعور - عاطفة
רוח הזמן	روح العصر
רומן	رواية
רומן בלשי	رواية بوليسية
רומן ההתחנכות	رواية تكوين الشخصية
רומן היסטורי	رواية تاريخية
רומן סוציאלי	رواية اجتماعية
רומן פסיכולוגיסטי	رواية نفسية
רועית	أغنية رعوية
ריאליזם	مذهب الواقعية
ריאליזם סוציייליסטי	واقعية إشتراكية
ריאליסטי	واقعى
ריטוריקה	علوم البلاغة
ריתמוס	إيقاع (شعرى مثلا)
רמיזה	رمز - إشارة
רנסנס	عصر النهضة

רפטיציה	تكرار (فى الشعر)
רפרטואר	رصيد درامى
רציונליזם	المذهب العقلانى
שאלה רטורית	استفهام بلاغى
שבחים	مدائح
שוליות	هامشية
שיבוץ	اقتباس - تضمين
שיח פנימי	مناجاة النفس
שיחה דמיונית	محادثة خيالية
שיר אבל	قصيدة رثاء
שיר אבסטרקטי	قصيدة تجريدية
שיר חרוזי	قصيدة مقفاه
שיר ידידות	تشبيب - نسيب
שיר לימודי	قصيدة تعليمية
שיר לעג	قصيدة هجائية
שיר מאולתר	قصيدة مرتجلة
שיר סיפורי	قصيدة قصصية
שירה אפית	شعر ملحمى
שירה גנומית	شعر الحكمة
שירה עברית צעירה	الشعر العبرى الشاب
שירה פסטוראלית	شعر رعوى
שירה קונבנציונלית	شعر اصطلاحى
שירון	كتاب الأغانى - ديوان شعر
שירי אהבה	غزليات
שירי אזור	موشح
שירי הקודש	الشعر الدينى (العبرى)
שירי התנצלות	قصائد الاعتذار

שירי חול	شعر علمانى
שירי יין	خمريات
שירי מלחמה	ملاحم
שירי תלונה	قصائد الشكوى
שירת הגיבורים	شعر الحماسة
שירת ההתפארות	شعر الفخر
שירת הטבע	شعر الطبيعة
שירת הים	ترنيمة البحر
שירת הפרישות	شعر الزهد
שירת השבח	شعر المديح
שירת ילדים	شعر الأطفال
שכלתנות	عقلانية - مذهب عقلانى
שם בדוי	اسم مستعار
שער הספר	عنوان الكتاب
תודעה	وعى - شعور
תוכן	مضمون
תור הזהב	العصر الذهبى
תורת המשקלים	علم الأوزان
תורת הסיגנון	علم الأسلوب
תורת הספרות	نظرية الأدب
תורת השירה	فن الشعر
תיאור	وصف
תיאור חי	وصف مؤثر
תיאטרון	مسرح
תיאטרון אפי	مسرح ملحمى
תיאטרון -בובות	مسرح العرائس
תיאטרון הקאמרי	مسرح الجيب (مسرح الكامرى)

תיאטרון טוטלי	مسرح شامل
תפארת הפתיחה	حسن الابتداء

معجم المصطلحات الأدبية (عربى – عبرى)

ابتكار - ابتداع	**אינוונצייה**
اتجاه موضوعى	**מגמה אוביקטיבית**
اتجاه واقعى	**מגמה ריאלית**
إجازات شعرية	**חרות המשוררים**
أحباء الفن الدرامى	**חובבי האמנות הדרמטית**
أدب الرؤى	**אפוקליפסה**
أدب الأطفال	**ספרות ילדים**
أدب الحرب	**ספרות המלחמה**
أدب الحكمة	**ספרות החכמה**
أدب الخرافة	**פנטסטיקה**
أدب الرؤى	**ספרות גליין**
أدب الرحلات	**ספרות המסעות**
الأدب السياسى المثالى	**ספרות אוטופית**
أدب الشباب	**ספרות צעירה**
الأدب الصهيونى	**ספרות ציונית**
الأدب العبرى الشاب	**ספרות עברית צעירה**
أدب الفترة النازية	**ספרות השואה**
أدب الفرد	**ספרות היחיד**
أدب إنسانى	**ספרות הומניסטית**
أدب تجريدى	**ספרות מופשטת**
أدب رفيع	**בל לטר**

أدب عبرى حديث	ספרות עברית חדשה
أدب قصصى	סיפורת
أدب قصصى	ספרות יפה
أدب قومى	ספרות לאומית
أدب مجند	ספרות מגוייסת
أدب معاصر	ספרות מודרנית
أدب مقارن	ספרות מושווית
أدب مكشوف - مجون	ארוטיקה
أدب ملتزم	ספרות מגמתית
الأدب من أجل الأدب	ספרות לשם ספרות
أديب منتج	סופר פורה
ارتجاع - فلاش باك	הבזק לאחור
إرداف	פרטקצייה
أساليب تصميم المكان	דרכי העיצוב של המקום
استعارة	השאלה
استعارة - مجاز	העברה
استعارة - مجاز	מטפורה
استفهام بلاغى	שאלה רטורית
أسطورة	מיתוס
أسطورة - حكاية خرافية	הגדה - אגדה
أسلوب	סיגנון
أسلوب بليغ	סיגנון נמלץ
أسلوب سطحى	סיגנון רדוד
اسم مستعار	אלונים
اسم مستعار	שם בדוי
اسم مستعار - كنية أدبية	כינוי ספרותי

اسهاب - إفاضة	**הרחבת הדיבור**
أشعار الرعاة	**בוקוליקה**
اصطلاح مسرحى	**קונבנצייה דרמטית**
إطار (توضع فيه الشخصية)	**מסגרת**
اغتراب	**ניכור**
اغتراب - شعور بالغربة	**אליאנצייה**
أغنية - نشيد	**פיזמון**
أغنية رعوية	**רועית**
أغنية شعرية - قصة شعرية	**בלדה**
اقتباس	**מובאה**
اقتباس	**ציטוט**
اقتباس - تضمين	**שיבוץ**
اقتباس استهلالى	**אפיגרף**
أقصوصة	**סיפורפור**
إليجيا - شعر غنائى	**אלגייה**
إنتاج أدبى	**יצירה ספרותית**
أنشودة رعاة	**אידילייה**
انطباع	**אימפרסייה**
انفعالية - عاطفة	**אמוציונליזם**
أنواع الشخصية القصصية	**סוגי הדמות הספרותית**
إهداء (كتاب أو قصيدة مثلا)	**הקדשה**
أوبرا - مسرحية غنائية	**אופרה**
أوبرا هزلية	**אופרה קומיק**
أوبريت - مسرحية غنائية قصيرة	**אופרטה**
أوهيل - مسرح أوهيل (الخيمة)	**אוהל**
أيديولوجية	**אידיאולוגייה**
إيقاع (شعرى مثلا)	**ריתמוס**

إيقاع شعرى	מקצב שירי
بديهية	מכסימה
براعم شعرية	פרחי השירה
بطل (فى عمل فنى أو أدبى)	גיבור
البطل الراوى	הגיבור המספר
بطل إيجابى	גיבור חיובי
بطل ضد - بطل عدمى	אנטי גיבור
بطل مأسوى	גיבור טרגי
بطولى	הירואי
بلاغة	מליצה
بيت شعر مقطع شعرى	בית שיר
تأثير أدبى	השפעה ספרותית
تاريخ الأدب	היסטורייה של הספרות
تاريخ حياة - ترجمة حياة	ביוגרפייה
تجانس - انسجام	הרמונייה
تجانس - تماثل	הומולוגייה
تجانس كتابى	הומוגרף
تجسيد - تقمص	גילום
تحليل	אנליזה - אנליסה
تداعى الخواطر	הקשר -דברים
تداعى المعانى - توارد الأفكار	אסוציאצייה
تدرج بلاغى	גרדצייה
ترادف	נרדפות
ترجمة ذاتية - سيرة ذاتية للكاتب	אוטוביוגרפייה
ترخيم	הקטעה
ترنيمة البحر	שירת הים
تزييف أدبى	זיוף ספרותי

تشبيب - نسيب	שיר ידידות
تشبيه	דימוי
تشخيص - تجسيد	האנשה
تشويق	צפייה
تصاعد بلاغى – ذروة التقعيد	קלימקס
تصنيف أدبى	סיווג ספרותית
تصوير الشخصية	כרקטריסטיקה
تصوير واقعى	ציור ריאליסטי
تصويرى	ציורי
التصويرية	אימז'יזם
تضمين	בלילת דבר בתוך דבר
تضمين	גלישה
تعبير	ביטוי
تعبير بلاغى	ביטוי מליצי
تعبير ذاتى	הבעה עצמית
تعبيرية - مذهب تعبيرى	אקספרסיוניזם
تعقيد	סיבוך
تعقيد	קומפליקצייה
التعقيد المعنوى	סיבוך המשמעות
تغريب	הזרה
تقديم وتأخير	אנסטרופה
تقنية - تكنيك	טכניקה
تكرار (فى الشعر)	רפטיצייה
تكرار الخاتمة	אפיסטרופה
تناغم - توافق	קונסוננס
تناقض	קונטרדיקצייה
تنوير - هسكلاه	השכלה

تورية - جناس	פרונומסייה
توكيد لفظى	הדגשה מילולית
تيار أدبى	זרם ספרותי
تيار الوعى	זרם התודעה
تيار الوعى	זרם התודעה
ثلاثية - رواية من ثلاثة أجزاء	טרילוגייה
ثنائى اللغة	דו -לשוני
جائزة أدبية	פרס ספרותי
جناس	לשון נופל על לשון
جناس اشتقاقى	צימוד גזרי
جناس تام	הטרונים
جناس مستتر	צימוד נעלם
جناس مقلوب	צימוד הפוך
جنس أدبى	ז'אנר
جنس أدبى	סוג ספרותי
جيل أدبى	דור ספרותי
حبكة	עלילה
حبكة ثانوية	עלילת משנה
حبكة مغلقة - حبكة بسيطة	עלילה סגורה
حداثة	מודרניזם
حديث النفس - مونولوج	מונולוג
حسن الابتداء	תפארת הפתיחה
حكاية	מעשייה
حكاية	סיפור מעשה
حكاية رمزية - حكاية مختلقة	פבולה
حكاية شعبية	אגדת -עם
حماسى - مثير للعطف	פתוס

حوار	**דיאלוג**
خاصية - ملامح خاصة (لأديب)	**מנירה**
خشبة المسرح	**בימה**
خمريات	**שירי יין**
خيال الظل	**מחזה הצללים**
خيال علمى	**בדיון מדעי**
خيالى	**דמיוני**
دراما - مسرحية	**דרמה**
دراما اجتماعية	**דרמה חברתית**
دراما الشخصية	**דרמת אופי**
دراما الممثل الواحد	**מונודרמה**
دراما رمزية	**דרמה סימבולית**
دراما رومانسية	**דרמה רומנטית**
دراما شعبية	**דרמה עממית**
دراما ملحمية	**דרמה היראית**
دراما واقعية	**דרמה ריאליסטית**
ديوان (شعرى)	**דיואן**
ذروة التأثير	**אפותיאוזה**
رابطة الكتاب العبريين	**אגודת הסופרים העבריים**
راوى - سارد	**נרטור**
رباعيات (شعرية)	**מרובעים**
رسالة - خطاب	**ליטרה**
رصيد درامى	**רפרטואר**
رمز - إشارة	**רמיזה**
رمزية	**סימבוליזם**
رواية	**רומן**
رواية اجتماعية	**רומן סוציאלי**

رواية بوليسية	**רומן בלשי**
رواية تاريخية	**רומן היסטורי**
رواية تكوين الشخصية	**רומן ההתחנכות**
رواية رعاة البقر	**מערבון**
رواية قصيرة - قصة طويلة	**נובלה**
رواية نفسية	**רומן פסיכולוגיסטי**
روح العصر	**רוח הזמן**
الرومانتيكية الجديدة	**נאו -רומנטיקה**
زجال	**משורר עממי**
زجل	**זגל**
زمن الحكاية	**זמן מסופר**
سخرية	**אירונייה**
سرقة أدبية - انتحال	**פלגייט**
سمط - قفل الموشح	**אזור**
شاعر	**משורר**
شاعر البلاط	**משורר החצר**
شاعر متجول	**חרזן נודד**
شخصى	**פרסונאלי**
شخصية	**כרקטר**
شخصية (فى عمل أدبى)	**דמות**
شخصية ثانوية	**דמות משנית**
شخصية جانبية	**דמות צדדית**
شخصية دائرية	**דמות עגולה**
شخصية رئيسة	**דמות ראשית**
شخصية مسطحة	**דמות שטוחה**
شخصية نمطية	**דמות טיפוסית**
شخصية هامشية	**דמות שולית**

شعر اصطلاحى	**שירה קונבנציונלית**
شعر الأطفال	**שירת ילדים**
الشعر الحر	**חרוז חופשי**
شعر الحكمة	**שירה גנומית**
شعر الحماسة	**שירת הגיבורים**
الشعر الدينى (العبرى)	**שירי הקודש**
شعر الزهد	**שירת הפרישות**
شعر الطبيعة	**שירת הטבע**
الشعر العبرى الشاب	**שירה עברית צעירה**
شعر الفخر	**שירת ההתפארות**
شعر المديح	**שירת השבח**
شعر رعوى	**שירה פסטוראלית**
شعر علمانى	**שירי חול**
شعر غنائى	**ליריקה**
شعر مرسل	**חרוזים לבנים**
شعر ملحمى	**אפיקה**
شعر ملحمى	**שירה אפית**
شعور - عاطفة	**רגש**
صراع دامى	**קונפליקט דרמטי**
صورة (أدبية)	**צורה**
صورة بلاغية	**פיגורה רטורית**
صورة لفظية	**פיגורה לשונית**
ضرورة القافية - ضرورة شعرية	**חירות פיוטית**
طابع محلى	**צביון מקומי**
طباق	**היפוך**
طرق رسم الشخصيات	**דרכי האפיון**
عبث - لامعقول	**אבסורד**

عبقرية المكان	**גניוס לוקי**
عدالة شعرية	**צדק פיוטי**
العصر الذهبى	**תור הזהב**
عصر النهضة	**דור התחייה**
عصر النهضة	**רנסנס**
عقلانية - مذهب عقلانى	**שכלתנות**
علم الأسلوب	**תורת הסיגנון**
علم الأوزان	**תורת המשקלים**
علم الكلام	**חכמת הדיבור**
علم العروض - علم الأوزان الشعرية	**מטריקה**
علم المسرحية	**דרמטורגייה**
علوم الأدب	**מדעי הספרות**
علوم البلاغة	**ריטוריקה**
عنوان الكتاب	**שער הספר**
غزليات	**שירי אהבה**
فصل (فى مسرحية)	**מערכה**
فكاهة	**הומור**
فكرة	**אידיאה**
فن الجدل	**אריסטיקה**
فن الخطابة	**דברנות**
فن الشعر	**אמנות השירה**
فن الشعر	**פואטיקה**
فن الشعر	**תורת השירה**
فن الكتابة	**אמנות הכתיבה**
فن المسرح	**אמנות הבמה**
فن المسرح	**אמנות התיאטרון**
فن تجريدى	**אמנות מופשטת**

فولكلور - مأثورات شعبية	**פולקלור**
قاص - راوى	**מספר**
قافية داخلية	**חרוז פנימי**
قافية داخلية - تصريع	**חרוז פנימי**
قافية مضاعفة	**חרוז כפול**
قبالاه - التصوف اليهودى	**קבלה**
قصائد الاعتذار	**שירי התנצלות**
قصائد الشكوى	**שירי תלונה**
قصة	**סיפור**
قصة المغامرات	**סיפור הרפתקאות**
قصة بوليسية	**סיפור בלשי**
القصة تعكس حياة المجتمع	**הסיפור משקף את חיי החברה**
قصة تعليمية	**סיפור דידקטי**
قصة رمزية	**סיפור אליגורי**
قصة قصيرة	**סיפור קצר**
قصة مثيرة	**סיפור מתח**
قصة مسلسلة	**סיפור בהמשכים**
قصة وحبكة	**סיפור ועלילה**
قصص حيوانى	**ספרי -חיות**
قصيدة	**קצידה**
قصيدة تجريدية	**שיר אבסטרקטי**
قصيدة تعليمية	**שיר לימודי**
قصيدة دينية - ترنيمة	**פיוט**
قصيدة رثاء	**שיר אבל**
قصيدة قصصية	**שיר סיפורי**
قصيدة مرتجلة	**שיר מאולתר**

قصيدة مقفاه	שיר חרוזי
قصيدة ملحمية	פואמה אפית
قصيدة هجائية	שיר לעג
قول مأثور	מכתם
كاتب - ؟أديب	סופר
كتاب الأغانى - ديوان شعر	שירון
كتاب نوادر	ספר בדיחות
كلاسيكى	קלסי
كلاسيكية - تقليدية - اتباعية	קלסיציזם
كناية	מטונימייה
كوميديا	קומדייה
كوميديا اجتماعية	קומדייה חברתית
كوميديا رومانسية	קומדייה רומנטית
كوميديا واقعية	קומדייה ריאליסטית
لحن	קטכריזה
لهجة	אידיום
لهجة	דיאלקט
مؤثر بلاغى	סממן
مؤلف	מחבר
مؤلف مسرحى	דרמטיקן
مابعد الحداثة	פוסט -מודרניזם
مادية - مذهب مادى	מטריאליזם
المادية التاريخية	מטריאליזם היסטורי
مأساة	טרגדייה
مأساة كلاسيكية	טרגדייה קלסית
ماقبل الرومانسية	פרירומנטיזם
مثالية - مذهب مثالى	אידיאליזם

مثل - قصة رمزية	משל
مثل سائر	פתגם
مجاز - قصة رمزية	אלגורייה
مجلة فصلية ربع سنوية	רבעון
مجموعة قصصية	קובץ סיפורים
محادثة خيالية	שיחה דמיונית
محاكاة تهكمية	פרודייה
محسنات بديعية	קישוטים
مختارات أدبية	ילקוט
مدائح	שבחים
مدرسة - مذهب أدبى	אסכולה
مدرسة النقد الجديد	ניו -קריטיציזם
مذهب - نظرية	דוקטרינה
المذهب التجريبى	אמפיריזם
المذهب العقلانى	רציונליזם
مذهب الواقعية	ריאליזם
مذهب مافوق الواقعية	סוריאליזם
مرتجل (كلام أو شعر)	מאולתר
مرثية - قصيدة رثاء	קינה
مسرح	תיאטרון
مسرح الجيب (مسرح الكامرى)	תיאטרון הקאמרי
مسرح العرائس	תיאטרון -בובות
مسرح الكامرى	קאמרי
مسرح شامل	תיאטרון טוטלי
مسرح شعرى	דרמה פיוטית
مسرح ملحمى	תיאטרון אפי
مسرحة	דרמטיזצייה

مسرحية - رواية تمثيلية	מחזה
مسرحية اللامعقول	מחזה אבסורדי
مسرحية بوليسية	מחזה דטקטיבי
مسرحية رمزية	מחזה אלגורי
مسرحية ساخرة	גרוטסקה
مسرحية عاطفية	מחזה סנטימנטלי
مسرحية غنائية	גחכית
مصراع - نصف البيت الشعرى	דלת
مضمون	תוכן
معاصر	בן זמננו
معنى - مدلول	משמעות
مفارقة تاريخية	אנכרוניזם
مفارقة درامية	אירונייה דרמתית
مقال	מסה
مقال ساخر	ירכתון
مقال ساخر – مقال نقدى	פליטון
مقال شعرى	מסה שירית
مقالة نقدية	מאמר ביקורת
مقالة نقدية	מסה היסטורית
مقالة نقدية	מסת ביקורת
مقالة نقدية	קריטיקה
مقامة	מחברת
مقتطفات	אנתולוגייה
مقطع شعرى	קטע של שיר
ملاحم	שירי מלחמה
ملحق أدبى (لصحيفة)	מוסף ספרותי
ملحمة (شعرية مثلا)	אפוס

ملكية أدبية	זכות יוצרים
مناجاة النفس	שיח פנימי
منتحل - سارق أدبى	פלגייטור
منتخبات أدبية	לקט קטעי ספרות
منتدى أدبى	סלון ספרותי
منظر - رؤية	אספקט
منظومة	פואמה
مهجور - قديم (أسلوب أو تعبير)	ארכאי
موشح	שירי אזור
موشحة دينية	אורטורייה
موضوع - فكرة رئيسة	נושא
موضوع رئيس - فكرة رئيسية	מוטיב
ميلودراما - مشجاة	מילודרמה
نادى أدبى	מועדון ספרותי
نثر	פרוזה
نثر مسجع	פרוזה חרוזה
نثر موزون	פרוזה שקולה
نثرى	פרוזאי
النزعة الطبيعية	נטורליזם
النزعة العاطفية	סנטימנטליזם
النزعة الكلاسيكية الجديدة	נאו -קלסיציזם
نزعة انسانية	הומניטריות
نزعة تاريخية	היסטוריציזם
نزعة جمالية	אסתיטיזם
نص – متن	טקסט
نظرية الأدب	תורת הספרות
نغمة - جو عام - روح الأسلوب	טון

نقد اجتماعى	**ביקורת חברתית**
نقد أدبى	**ביקורת ספרותית**
نقد التحليل النفسى	**ביקורת פסיכואנליסטית**
النقد العبرى الحديث	**ביקורת עברית חדשה**
نقد النصوص	**ביקורת הטקסטים**
نقد انطباعى	**ביקורת התרשמותית**
نقد بلاغى	**ביקורת רטורית**
نقد تاريخى	**ביקורת היסטורית**
نقد شكلى	**ביקורת פורמלית**
نقد فنى	**ביקורת האמנות**
نقد مسرحى	**ביקורת דרמתית**
نموذج - نمط	**טיפוס**
هابيما - المسرح القومى الإسرائيلى	**הבימה**
هامشية	**שוליות**
هجاء	**סטירה**
واقعى	**ריאליסטי**
واقعية إشتراكية	**ריאליזם סוצייליסטי**
الواقعيون الجدد	**נאו -ריאליסטים**
وجه نقدا لـــ	**מתח ביקורת על**
وحدة الحبكة	**אחדות העלילה**
وحدة الزمان	**אחדות הזמן**
وحدة المكان	**אחדות המקום**
وحى شعرى	**בת -השירה**
الوزن النبرى	**המשקל הטוני**
وزن كيفى (فى الشعر)	**משקל איכותי**
وصف	**תיאור**
وصف الشخصية (فى عمل أدبى)	**דיוקן**

وصف مؤثر	תיאור חי
وعى - شعور	תודעה
يوميات	יומן